

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

DIŞİŞLERİ KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

8'inci Toplantı

23 Mart 2023 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Akif Çağatay Kılıç'ın Komisyonun bugünkü gündemine ve Dışişleri Bakan Yardımcılığına atanan Burak Akçapar'a hoş geldiniz dediğine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Akif Çağatay Kılıç'ın, Komisyonun daha önce Başkanlığını yapan İstanbul Milletvekili Volkan Bozkır'a ve 27'nci Yasama Döneminde Komisyon çalışmalarına katılan, katkı veren herkese ve kurumlara teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)KANUN TEKLİFLERİ

1.- Kuzey Atlantik Antlaşmasına Finlandiya Cumhuriyetinin Katılımına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/5005)

2.- Türkiye-Birleşik Arap Emirlikleri Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/4999) (Komisyon gündemindeki (2/5012) esas numaralı Kanun Teklifi'yle birleştirildi)

IV.- KARARLAR

1.- Komisyon gündemindeki (2/5012) esas numaralı Kanun Teklifi ile (2/4999) esas numaralı Kanun Teklifi'nin İç Tüzük'ün 35'inci maddesi uyarınca birleştirilerek görüşülmesine ve (2/4999) esas numaralı Kanun Teklifi'nin esas metin olarak alınmasına ilişkin karar

V.- AÇIKLAMALAR

1.- Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey'in, 27'nci Yasama Döneminde Komisyonunda birlikte çalıştığı herkese teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

2.- İstanbul Milletvekili Ahmet Ünal Çeviköz'ün, 27'nci Yasama Döneminin son toplantısında Komisyon Başkanına teşekkür ettiğine ve yeni dönemin hayırlı olmasını dilediğine ilişkin açıklaması

DIŞIŞLERİ KOMİSYONU

8'inci Toplantı

23 Mart 2023 Perşembe

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Dışışleri Komisyonu 15.06'da açıldı.

Komisyon Başkanı Akif Çağatay Kılıç,

Komisyonun bugünkü gündemine ve Dışışleri Bakan Yardımcılığına atanan Burak Akçapar'a hoş geldiniz dediğine,

Komisyonun daha önce Başkanlığını yapan İstanbul Milletvekili Volkan Bozkır'a ve 27'nci Yasama Döneminde Komisyon çalışmalarına katılan, katkı veren herkese ve kurumlara teşekkür ettiğine,

İlişkin açıklama yaptı.

Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un; Kuzey Atlantik Antlaşmasına Finlandiya Cumhuriyetinin Katılımına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/5005), görüşmeleri tamamlanarak kabul edildi.

Komisyon gündeminin 3'üncü sırasında yer alan (2/5012) esas numaralı Kanun Teklifi ile gündemin 2'nci sırasında yer alan (2/4999) esas numaralı Kanun Teklifi'nin İç Tüzük'ün 35'inci maddesi uyarınca birleştirilerek görüşölmesi ve (2/4999) esas numaralı Kanun Teklifi'nin esas metin olarak alınması kabul edildi.

Komisyonun bugünkü gündemindeki (2/5012) esas numaralı Kanun Teklifi'yle birleştirilen ve esas metin olarak alınan Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un; Türkiye-Birleşik Arap Emirlikleri Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/4999), görüşmeleri tamamlanarak kabul edildi.

Komisyonun bugünkü gündemindeki Tekirdağ Milletvekili Mustafa Şentop'un; Türkiye Cumhuriyeti ile Birleşik Arap Emirlikleri Arasında Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması'nın Tadil Edilmesine İlişkin Olarak Teati Edilen 15 Mart 2023 ve 16 Mart 2023 Tarihli Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/5012), Komisyon gündemindeki (2/4999) esas numaralı Kanun Teklifi'yle birleştirildi.

Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey, 27'nci Yasama Döneminde Komisyonunda birlikte çalıştığı herkese teşekkür ettiğine,

İstanbul Milletvekili Ahmet Ünal Çeviköz, 27'nci Yasama Döneminin son toplantısında Komisyon Başkanına teşekkür ettiğine ve yeni dönemin hayırlı olmasını dilediğine,
İlişkin açıklama yaptı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 17.50'de toplantıya son verildi.

23 Mart 2023 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.06

BAŞKAN: Akif Çağatay KILIÇ (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Ahmet Berat ÇONKAR (İstanbul)

SÖZCÜ: Sena Nur ÇELİK (Antalya)

KÂTİP: Ceyda BÖLÜNMEZ ÇANKIRI (İzmir)

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Dışişleri Komisyonunun 27’nci Yasama Dönemi Altıncı Yasama Yılıının 8’inci Toplantısı’nı açıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Akif Çağatay Kılıç’ın Komisyonun bugünkü gündemine ve Dışişleri Bakan Yardımcılığına atanan Burak Akçapar’a hoş geldiniz dediğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Şimdi gündemimize geçiyoruz.

Bugün 3 adet uluslararası anlaşmayı görüşmeyi planlıyoruz.

Gündemimizin ilk sırasında, Kuzey Atlantik Anlaşmasına Finlandiya Cumhuriyetinin Katılımına İlişkin Protokol bulunmaktadır.

Gündemimizin 2’nci sırasında, Türkiye ile Birleşik Arap Emirlikleri Ekonomik Ortaklık Anlaşması yer almaktadır.

3’üncü sırada ise ülkemiz ile Birleşik Arap Emirlikleri Arasında Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşmasının Tadil Edilmesine İlişkin Nota’yı görüşmeyi planlıyoruz.

Normalde bu kadar yoğun bir takibimiz olmaz ama basın mensubu arkadaşlar büyük bir ilgi göstermiş bugün toplantımıza.

Hoş geldiniz hepiniz.

Komisyon üyesi olmayıp katılan arkadaşlarımıza da hoş geldiniz diyoruz.

Basın mensubu arkadaşlarımıza teşekkür ediyoruz.

Bugün Dışişleri Bakanlığımızı temsilen, yeni atanan Dışişleri Bakan Yardımcılarımızdan Burak Akçapar Bey ilk kez bizimle olacak, onlara da hem görevlerinde başarılar diliyorum hem de Komisyonumuza, Meclisimize hoş geldiniz diyorum.

Dolayısıyla bu anlamda, yeni dönem içerisindeki çalışmalarımıza da bu şekilde sizlerle beraber devam edeceğiz.

Gündemimizin 1’inci maddesine geçiyoruz.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A)KANUN TEKLİFLERİ

1.- Kuzey Atlantik Antlaşmasına Finlandiya Cumhuriyetinin Katılımına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/5005) ()*

* (2/5005) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kuzey Atlantik Antlaşmasına Finlandiya Cumhuriyetinin Katılımına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi.

(2/5005) esas numaralı Kanun Teklifi 17 Mart 2023 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuş ve 20 Mart 2023 tarihinde Komisyonumuza havale edilmiştir. (2/5005) esas numaralı Kanun Teklifi yine aynı tarihte Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık makamı tarafından tali komisyon olarak Millî Savunma Komisyonuna havale edilmiştir. Millî Savunma Komisyonu İç Tüzük’ün 37’nci maddesi uyarınca tali komisyon olarak teklifi görüşmeyeceğine ilişkin resmî yazısını 22/3/2023 tarihinde Komisyonumuza bildirmiştir.

Şimdi, bu anlaşma üzerinde görüşmelere başlarken ilk sözü Dışişleri Bakanlığımız Temsilcisi Sayın Burak Akçapar’a vermek istiyorum.

Sayın Büyükelçim, Sayın Bakan Yardımcım, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Saygıdeğer Başkanım, değerli milletvekilleri; Değerli Komisyonumuzu selamlıyorum, saygılarımı sunuyorum.

Kuzey Atlantik Antlaşmasına Finlandiya Cumhuriyetinin Katılımına İlişkin Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi için huzurlarınızdayız.

Finlandiya’yla ikili ilişkilerimiz olumlu bir çerçevede seyrediyor. Finlandiya Cumhurbaşkanı Niinistö, depremlerin ardından dayanışma sergilemek amacıyla 16-17 Mart tarihlerinde Kahramanmaraş’ı ve Ankara’yı ziyaret etti. İkili ticaretimiz Finlandiya’yla güçleniyor, pandemiden önce 2019 yılında 1,2 milyar dolar olan ticaret hacmimiz hâlen 2,1 milyar doları aşmış durumda. Finlandiya’nın ülkemizdeki yatırımları ise 446 milyon ABD dolarını buldu.

2010 yılında BM’nin barış sağlama yönündeki etkinlik ve kapasitesinin artırılması amacıyla oluşturulan Barış İçin Arabuluculuk girişimine o yıldan beri Finlandiya’yla birlikte öncülük etmekteyiz, Birleşmiş Milletlerle birlikte çalışıyoruz. Bu forum bu alandaki tek forum konumunda bulunuyor ve Arabuluculuk Dostlar Grubunda, Eş Başkan olarak bulunduğumuz bu grupta Birleşmiş Milletlerin kendisi dâhil bugün 61 üye var.

Bugün gündemimizde bulunan Kuzey Atlantik Antlaşmasına Finlandiya Cumhuriyetinin Katılımına İlişkin Protokol, Avrupa-Atlantik bölgesinin güvenliğini derinden sarsan Ukrayna Savaşı’nın bir sonucu. Rusya Federasyonu’yla 1.340 kilometre hududa sahip Finlandiya, savaşın başlamasının ardından uzun bir geçmişi bulunan savunma ve güvenlik alanındaki tarafsızlık politikasını terk ederek NATO’ya katılma kararını aldı. Finlandiya, NATO’ya katılım başvurusunu 18 Mayıs 2022 tarihinde sundu. NATO’ya katılmayı arzu eden İsveç ve Finlandiya’nın müttefik olacakları, ülkemizin meşru güvenlik kaygılarını gözetmeleri, ittifak dayanışması ruhuyla hareket etmeye başlamaları gerektiğini sürecin başından beri en üst düzey de dâhil olmak üzere vurguladık. Bu amaçla, 28-30 Haziran 2022 tarihinde gerçekleştirilen Madrid Zirvesi öncesinde, bu 2 ülkeyle yaptığımız üçlü görüşmelerle terörle mücadeledeki kararlılıklarının vurgulanması, bu alandaki adımların ve iş birliğinin sıkılaştırılması ve savunma sanayi ihracatında ülkemize yönelik kısıtlamaları kaldırması amacına matuf Üçlü Mutabakat’ı imzaladık. Sürecin ilerletilmesi bakımından bir yol haritası teşkil eden bu belgeyle İsveç ve Finlandiya somut taahhütler üstlendiler. Taahhütler iki ana başlıktaydı. Biri, Türkiye’nin terörle mücadelesine destek. İkincisi, savunma sanayi ürünlerinde ülkemize uygulanan kısıtlamaların kaldırılması. Taahhütlerin hayata geçirilmesini takip amacıyla Üçlü Mutabakat çerçevesinde 3 ülke arasında Daimi Ortak Mekanizma kuruldu. Mekanizmada ülkelerin Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, Dışişleri, Adalet, İçişleri, Millî Savunma Bakanlıkları ve İstihbarat Teşkilatlarından temsilciler yer aldı. Daimi Ortak Mekanizma, bugüne kadar 3 defa toplandı.

Öte yandan, Mekanizmanın Finlandiya ve İsveç'in NATO üyeliklerinden sonra da faaliyetlerini sürdürmesi hususunda tüm taraflar mutabık kaldı. Finlandiya, bu sürecin başından itibaren ülkemizin hassasiyet ve beklentilerini karşılamada daha hazırlıklı ve kararlıydı. Finlandiya'dan bu süreçte ülkemize üst düzey ziyaretler gerçekleştirildi, kurumlar arasında istişare ve temaslar arttı; ilgili mevzuatında değişiklik yaparak terör örgütüne katılımı teşvik, terör yardım ve tahrik unsurlarını suç olarak düzenledi. Bu düzenlemenin uygulamaya da yansıdığını gördük. Nitekim, terör örgütü sembolü taşınan ve propagandası yapılan gösterilere Finlandiya polisi müdahale etti, provokatif eylemlere karşı tedbirler aldılar. Dışişleri Bakanlıkları arasında terörle mücadele istişareleri düzenledik. Kur'an-ı Kerim yakma eylemleri Finlandiya mevzuatına göre suç teşkil ediyor ve bu tür gösterilere Finlandiya'da izin verilmedi. Finlandiya, terörle mücadelede iradesini ve kararlılığını hem düzenleme hem de uygulamada ortaya koydu, istek ve taleplerimize duyarlı olduğunu gösterdi. Savunma sanayisi alanındaki kısıtlamaları kaldırdı, savunma sanayi şirketlerimiz bugün Finlandiyalı şirketlerle yakın iş birliği içindeler.

Sonuç olarak, Sayın Cumhurbaşkanımız Finlandiya Cumhurbaşkanı Sauli Niinistö'nün geçen hafta ülkemize yaptığı ziyarette Finlandiya'nın katılım protokolünün yüce Meclisimizce onaylanmasına ilişkin süreci başlatmaya karar verildiğini duyurdu. Finlandiya'nın üyeliğinin NATO ittifakını güçlendireceğini, tehditlere karşı ittifakta külfet paylaşımına katkıda bulunacağına, NATO'nun caydırıcılığına, bölge güvenliğine ve terörle mücadeledeki kararlılığımıza katkı sağlayacağına inanıyoruz. Finlandiya'yla müttefiklik ilişkimizin aynı zamanda ikili ilişkilerimizin geliştirilmesine de katkıda bulunacağını değerlendiriyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Evet, Millî Savunma Bakanlığı temsilcilerimizden görüşlerini alalım lütfen.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI HUKUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRÜ ESAT MAHMUT YILMAZ - Sayın Başkanım, Dışişleri Bakan Yardımcımızın açıklamalarına aynen iştirak ediyoruz.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

İçişleri Bakanlığımızın eklemek istediği bir görüş var mıdır?

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI TERÖRLE MÜCADELE DAİRE BAŞKANI HASAN YİĞİT - Sayın Başkanım, Sayın Bakanımızın arz ettiği hususlara İçişleri Bakanlığı olarak biz de katılıyoruz.

Arz ederiz efendim.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ederim.

Adalet Bakanlığı temsilcimiz...

ADALET BAKANLIĞI DIŞ İLİŞKİLER VE AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MÜDÜRÜ KASIM ÇİÇEK - Sayın heyeti saygıyla selamlıyorum.

Biz de aynı şekilde Sayın Bakan Yardımcımızın açıkladığı konularda hemfikiriz. Bizim ekleyeceğimiz bir husus şu aşamada yok.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Millî İstihbarat Teşkilatı temsilcimizin herhangi bir...

MİLLÎ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKAN YARDIMCISI AHMET CEMALETİN ÇELİK - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Dışişleri Bakanlığımızın görüş ve değerlendirmelerine katılıyoruz.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Evet, kurumlarımızdan görüşleri dinledikten sonra söz almak isteyen veya soru sormak isteyen Komisyon üyemiz varsa söz verebilirim.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) – Sayın Başkan...

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Buyurun Sayın Sezgin.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle Sayın Akçapar'ı tebrik ediyorum. Sayın Büyükelçinin bu görevde de başarılarının devamını diliyorum ve verdiği izahat için de teşekkür ediyorum.

Konuya gelince, öncelikle şunu belirtmek istiyorum; İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya adaylıkları resmiyet kazandığında Hükümet tarafından verilen tepkide hem uluslararası ilişkiler teamülü açısından hem yetmiş yıldır üyesi olduğumuz bir güvenlik, savunma, ortak değerler örgütü olan NATO gelenekleri bakımından ciddi bir üslup hatası ve hatta hoyratlık vardı. Türkiye'nin haklı talepleri başka şekilde de dile getirilebilir, öne sürülebilirdi. Bunu iktidarın ilave bir diploması aksaklığı olarak kayda geçiriyorum. Aynı şekilde, benimsenmiş olan bu usturupsuz üslup sonrasında Madrid'de imzalanan Üçlü Muhtıra da şaşırtıcı oldu. Bu da diploması uygulaması, diploması pratiği açısından tutarsızlık, ölçsüzlük örneği oluşturdu. Yani iki nokta arasındaki mesafeyi vurgulamak istiyorum.

Şimdi, bugün, Finlandiya Cumhuriyetinin NATO'ya Katılımına İlişkin Protokol'ün onayı aşamasındayız. Gerekçeyle ilgili sondan bir önceki paragrafa bakıyorum, Üçlü Muhtıra'ya bakıyorum, göz önünde bulunduruyorum. Şimdi, bugün, bizi bu onay prosedürünü başlatmaya yönlendiren somut adımlar hakkında biraz daha ayrıntı rica edeceğim. Sayın Bakan bazı hususlara değindi ama mesela, iadeler konusunda veyahutt da PESCO hususunda ne gibi adımlar atıldı; bu hususlarda biraz ayrıntılandırma yapmasını rica ediyorum. Yani ne elde ettik?

Bir diğer sorun İsveçle ilgili. İsveçle ilgili katılım protokolü gündeme gelmiyorsa bunun nedenleri nelerdir? Somut olarak -burada Üçlü Muhtıra'nın lafzını kullanıyorum- İsveç hangi adımları hayata geçirmemiştir yani bunu öğrenmek istiyorum.

Başka bir nokta da şudur: NATO'nun Türkiye'ye ihtiyacı büyüktür elbette ama NATO geçmişte de bugünde de ve görünür gelecekte de Türkiye açısından yararlı bir dayanışma örgütüdür, böyle bir dayanışma platformudur, zeminidir. Elbette, İsveç'ten taleplerimizde ısrarlı olalım ancak bunu yaparken menfaatleri Türkiye'nin de stratejik menfaatleriyle örtüşen bu kuruluşa özellikle içinde bulunduğumuz bu çok kritik konjonktürde zarar vermeyelim. İktidar uluslararası ilişkilerde ince çizgi tutturmakta çok mahir değil ama burada ince çizgi, gerçekten, ulusal çıkarlarımızın bir gereğidir; bunu da kayda geçirmek istiyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Utku Bey, buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakan Yardımcısına ben de görevinde başarılar diliyorum. Diğer gelen Bakanlık temsilcilerine, kurum temsilcilerine de hoş geldiniz diyorum. Değerli milletvekili arkadaşlarımı da saygıyla selamlıyorum.

Bizim partimizin tutumu, Sayın Komisyondaki Sözcümüz Sayın Büyükelçi Ünal Çeviköz tarafından da müteakip defalar kamuoyuyla paylaşıldı. Biz, tabii ki Finlandiya'nın NATO'ya üyeliğinin sadece NATO'nun kuzey kanadına değil, NATO üyesi ülkelerin, ülkemiz de dâhil, güvenliğine

istikrarına katkı sağlayacağına inanıyoruz. Tabii ki Türkiye'nin ve diğer üyelerin de aslında varsa kaygıları, güvenlik kaygısı olan tüm ülkelerin güvenlik kaygılarının karşılanması koşuluyla nitekim bu konu aylardır görüşülmekte.

Benim burada söz alma sebebim şu: Sadece bu anlaşma değil, bundan sonra ele alacağımız anlaşma da yani Birleşik Arap Emirlikleri'yle de bir ticaret anlaşmasını ele alacağız. Bu anlaşmalara baktığımda, Finlandiya konusunda söyleyeceğim şu: Bazen buraya gelen bakanlık temsilcilerinin değil ama onların temsil ettiği bakanlıkların başında bulunan siyasi kişilerin ve yine, Cumhurbaşkanlığı makamında oturan Sayın Erdoğan'ın da yaptıkları açıklamalar daha sonra, aylar sonra ya da kısa bir süre sonra Türkiye Cumhuriyeti'nin yaptığı, attığı, aldığı kararlarla baktığınızda taban tabana zıt olabiliyor. Bunu neden vurguluyorum? Bu, ülkemizin dışarıda güven -yani en önemli unsurlardan güven- itibar gibi hususlarda büyük bir kayba uğramasına neden oluyor. Örnek vereyim yani yine konuşacağız ama çok kısa değinip gireceğim, mesela, Birleşik Arap Emirlikleri'yle -bu anlaşmada gireceğiz- işte, bundan bir yıl öncesine, bilemediniz bir buçuk yıl öncesine kadar biz bu yüce Meclisi hedef alan hain darbe girişiminin arkasında olduğu söylenen bir ülkeyle, kırmızı bültenle yetkililerini aradığımız ülkeyle, hain darbe girişiminin finansörü dediğimiz bir ülkeyle az sonra 2 bin küsur sayfalık bir serbest ticaret anlaşmasına imza atacağız ve hâlâ bu ülkenin bu darbe girişimi konusunda bir açıklamasını ne ben duydum ne de burada daha gizli toplantılara giren devlet yetkilileri duymuştur.

Onu uzatmayayım, bu konuda da -Finlandiya konusunda- ben hatırlıyorum, sizler de hatırlayacaksınız; az önce Sayın Bakan Yardımcısı da ifade etti, Finlandiya Cumhurbaşkanı ülkemize geldi. Finlandiya Cumhurbaşkanının bir de hepimizin dikkatini çeken bir demeci oldu, o da arşivde ve dosyasında vardır. Yani Sayın Erdoğan "Bu 2 ülke asla üye olamazlar." dediğinde karşı taraf çıktı, dedi ki: "Ya, bundan iki hafta önce -ya da bir süre önce- aynı kişi bana 'Sizde bir sorun yok, sizin işiniz tamam.' dedi. Ben şimdi hayret ediyorum." Böyle "Asla üye olamazlar." dediğinde, hatırlayacaksınız, bunu tartıştık; burada, Mecliste gündeme getirdik biz de.

Şunun için söylüyorum, yani bazen ağızımızdan çıkan sözler sonradan bizi zor durumda bırakabilir. Güven unsuru önemlidir dış politikada çünkü ülkemizin itibarı önemli. Bizlerin burada söylediği bir söz sonradan bizi başka bir noktada zor... Hepimiz için geçerli, sadece iktidar için değil, bizim için de çünkü kayda geçiyor. Maalesef, bazen yani belki iç politik nedenlerle üst perdeden bir şey söylüyoruz ama sonra işte, 23 Mart 2023'te oturuyoruz ve hep beraber "Evet, şöyle oldu, böyle oldu." diyoruz.

Mutabakat muhtırasından bahsediyor. Mutabakat muhtırası dediğiniz şeyi biz eleştirdik, burada bir kere daha eleştireceğim. Yani tabii ki adımlar atılması için girişimde bulunuluyor, biz uluslararası toplantılarda bizzat "Ya, aman, bunun gereğini yapın." diyoruz ama o mutabakat muhtırasının öyle söylendiği gibi bir NATO belgesi olmadığını hepiniz biliyorsunuz. Yani bazen söyleniyor ya "NATO belgesi bu." vesaire; Sayın Bakan Yardımcısı burada, NATO belgesi olup olmadığını kendisi söyleyebilir. Ayrıca, o mutabakat muhtırasının koşullarının bağlayıcı olmadığını özellikle iadeler konusunda sorduğumda -Sayın Sezgin de sordu, ben de soracağım tabii ki- "O mutabakat muhtırasına uyuluyor." diyoruz ya, mesela kaç kişiyi iade ettiler? Çünkü bağlayıcı değil, bazı hususları öyle gevşek, öyle nereye çekseniz tutulacak şeyler. Tabii ki bir inisiyatif, tabii ki Türkiye'nin güvenlik kaygılarını karşılamak için bir adımdır ama öyle iddia edildiği gibi NATO'nun bir belgesi değil; orada sadece NATO Genel Sekreterinin varlığı vardır görüntü olarak, imzası dahi yoktur, sizler de biliyorsunuz bunu. Keşke olsa, keşke bağlayıcı olsa. Değildir.

O yüzden, tabii, Sayın Sezgin de sordu, ben de aynı şeyi soracağım bu şeyi vurgularken yani dış politikada bir meseleyi konuşurken daha sonra bunun Türkiye'nin itibarını, Türkiye'ye olan güveni zedelememesi gerekir. Yapılan açıklamalarda U dönüşleri yapıyor -işte, Birleşik Arap Emirlikleri

meselesinde ya da şimdi Finlandiya meselesinde- ama bu U dönüşleri yapılırken o arada Türkiye'nin itibarı ne oluyor, bu düşünülüyor. Daha birçok şeyi örnek verebiliriz yani Suudi Arabistan'ı burada çok konuştuk biliyorsunuz, Kaşıkçı cinayeti meselesinde yapılan U dönüşü maalesef sadece hukuku değil, vicdanları da zedelemiştir.

Ben de belki bize biraz daha şey yaparsınız yani Finlandiya'nın tabii ki bu ikili şeyde daha öncesinde belki de teröre daha az destek konusunda şeyleri vardı ama İsveç ile Finlandiya ayrılırken mesela, neden İsveç kaldı da Finlandiya'yı bugün ele almamızı gerektiren... Mesela iadeler konusunda ne yaptılar ya da o mutabakat muhtırasındaki yaptırımlar vesaire konularında ne yaptılar? Belki bizimle paylaşırsanız sevinirim. Yani dış politikada, dış işleriyle ilgili konularda belki hep söylendiği gibi bir söylerken öncesinde dokuz düşünmekte fayda var; sonrasında işte, az sonra Birleşik Arap Emirlikleri meselesinde olduğu gibi önümüze gelen anlaşmalarda ne diyeceğimizi, ne söyleyeceğimizi şaşırabiliyoruz.

Teşekkür ediyorum. Umarım bu şey İsveç'in de güvenlik kaygılarımızı giderecek... Gerçek anlamda teröre destek noktasında üzerlerine düşen sorumluluğu yerine getirmeleriyle önümüzdeki dönemde -umarım kısa sürede yerine getirirler- İsveç'in de NATO üyesi olması hâlinde hakikaten sadece NATO'nun kuzey kanadının değil, NATO ittifakının genelinin güvenliğine katkı sağlayacağını düşünüyoruz. Umarım o konuda da İsveç üzerine düşeni yapar. Biz diplomatik olarak, parlamenter diplomasi noktasında muhataplarımızı teşvik etmeye, bu konuda üzerlerine düşeni yapmaları gerektiğini söylemeye devam edeceğim.

Bir şeyi daha vurgulayayım: Bu süreç provokasyonlara açık bir süreç yani biliyorsunuz, İsveç'teki, hepimizi rahatsız eden, üzen -bunu da partiler olarak hepimizin kayda geçirdiği- Kur'an-ı Kerim yakma gibi ya da bizim ülkemizin en üst makamında oturan kişiye -hiç uygun olmayan şekilde- hakaret etme gibi yaklaşımlar aslında baktığınızda, biraz da bu süreci sabote etmeye yani NATO'nun içindeki birliği, bütünlüğü biraz daha parçalamaya yönelik. Mesela, bakarsanız, Kur'an-ı Kerim yakma eyleminde bulunan kişinin hangi bağlantılarda olduğuna -Sayın Bakan Yardımcısı paylaşırsa bizimle biz de hep birlikte teyit etmiş oluruz- bazı ülkelerin bu süreci sabote etmeye yönelik girişimleridir. O yüzden, bu genişleme meselesinin bu da dikkate alınarak... Yani dışarıdan sabote edilmeye çok müsait bir süreç, NATO ittifakını ve şu dönemde, özellikle Rusya'nın Ukrayna'ya karşı kabul edilemez bir işgal sürecinin yaşandığı dönemde ben bu genişleme meselesinin Türkiye'nin güvenlik kaygıları tabii ki, mutlaka giderilerek süratli bir şekilde tamamlanmasının isabetli olacağını düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, söz isteyen 3 kişi var şu anda.

Bir tek ricada bulunacağım, biliyorsunuz, benim sözleri kısıtlamak, kesmek konusunda hiçbir zaman tutumum olmuyor ama lütfen sorularımızı, yorumlarımızı belirli bir süre içerisinde tamamlayalım.

Sayın Erozan, buyurun.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Sayın Başkan, ben izin verirsiniz Sayın Sezgin'in "hoyratlık" kelimesi üzerinden devam edeceğim ve haklı bir tabir olarak kullanılmasına da...

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Konuşmanız benim iznime tabi değil.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – O zaman daha rahat konuşacağım.

Beni kaygılandıran husus şu olmuştur...

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Ama kesmek yetkimde, o ayrı.

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Şimdilik.

Beni kaygılandıran husus şu olmuştur: Türkiye, can derdine düşmüş, güvenlik riskiyle karşı karşıya olduğunu hisseden 2 ülkeyi, sadece 2 ülkeyi değil aynı zamanda bir örgütü rehin alma teşebbüsünde bulunmuştur. Her ne kadar bugün onaylama süreciyle bir aşama katedecek olsak dahi emin olun Finlandiyalılar bunu unutmayacaklardır. Keşke bu işi NATO'ya bulaştırmadan ikili ilişkilerimiz düzeyinde halledebilmiş olsaydık; terörle mücadele bağlamında söylüyorum bunu. Herhâlde bu terörle mücadele konusu NATO'ya müracaatları öncesinde de mevcuttu ama niye acaba o müracaat öncesinde bu konunun üzerine gereği veçhile eğilinmedi? Bu iadeler konusunu ben biraz daha açarak vurgulamak isterim çünkü alacağımız cevaplar ileride, bir aşamada yine bu Komisyonun önüne gelecek, İsveç açısından emsal teşkil edecektir. Çünkü bizim bildiğimiz, bu süreç başladığında hem İsveç'ten hem Finlandiya'dan "terörist kategorisi" olarak tanımladığımız kimlikli insanların iadesini istedik. Şimdi ben sorularımı sıralayayım, arkadaşlarımız da not etsinler, isterlerse bugün cevap verirler, isterlerse ileride cevap verirler ama bu cevapları biz İsveç'in dosyası bu makama gelmeden bilmek isteriz.

Birincisi, ilk aşamada Finlandiya'dan kaç kişi istedik? 8 mi, 18 mi, 28 mi? Zaman içinde bu kişilerin sayısı arttı mı, azaldı mı? Niye bunu soruyorum? İsveç örneğinde 30 kadar kişiyle başladığımızı, sonra bu sayının artarak tırmadığını biliyoruz, kaçta durduğunu da bilmiyoruz. Finlandiya açısından ilk aşamada 8 istedik, 18'e çıktı, 11'e indi, ne oldu?

İadesi istenen kişilerden kaç tanesi FETÖ, kaç tanesi PKK-PYD/YPG ve kaç tanesi başka terörist örgütler kategorisindedir? Finlandiya iadesi istenen her bir kişi için Helsinki'den münferit yanıtlar vermiş midir bize? Yani filanca arkadaşı istediniz, şu kişiyi istediniz, onunla ilgili savcılığın kararı bu, mahkemenin kararı bu; netice.

Başka bir soru, iadesi istenilen, arzulanan kişilerle ilgili olarak yanıtlar ulusal makamlarımızı tatmin etmiş midir? Ettiğini varsayıyorum, yoksa bugün bu dosyanın buraya gelmemesi gerekirdi ama tatmin ettiyse hangi temelde bu tatmine eriştiniz? Fiilen iade edilen kişi olmuş mudur? Bu dosyalardan kaç tane kapanmış telakki edilmekte, kaç hakkında hâlâ süreç devam etmektedir? Çünkü biraz evvel Sayın Bakan Yardımcısı üçlü mutabakat sürecinin üyelik onayını müteakiben de yürürlükte kalacağını ifade etti yani hâlâ sonuçlanmamış birtakım dosyalar varsa o dosyaların da takibinin yapılacağını anlıyorum. Bu arkadaşlarım eğer bu soruları not ettilerse lütfen bunların cevabını bugün veya yazılı olarak bilahare lütfetsinler.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Tulay Hanım, buyurun.

TULAY HATIMOĞULLARI ORUÇ (Adana) –Teşekkür ederim Başkan.

Sayın Akçapar, görevinizde başarılar diliyorum, hayırlı olsun.

Yani benden önceki konuşan sayın vekillerin sorularına ben de katılıyorum, o soruların yanıtı gerekli çünkü bizim takip edebildiğimiz kadarıyla Finlandiya ve İsveç'in NATO'ya katılım talebinin askıya alınması Türkiye tarafından gerekçe olarak sunduğunuz şeyler bu soruların yanıtında yatmakta. Ve ayrıca da şunu eklemek istiyorum: Bugün, Türkiye'den Avrupa Birliği üyesi ülkelere giden çok sayıda insan var, hani "siyasi mülteciler" dediğimiz; bu geçmişte de vardı, şimdi de var. Çünkü ne yazık ki Türkiye, dönem dönem özgürlüklerin çok yoğun kısıtlandığı bir ülkemiz. Darbeler yaşandı bu ülkede. Mesela, 80 dönemini hatırlayacak olursak -benim yaşım yetmez ama okuduklarımızdan edinebildiğim bilgilere göre- çok sayıda insan gitmişti o dönemlerde burada yargılandığı için ve hukuksuzca yargılandığı için. Çünkü yargı her dönemin siyasi erkinin ne yazık ki egemenliğine giriyor ve yargı Türkiye'de bir türlü bağımsızlaşamamıştır. Bu geçmişte de böyleydi, şimdi ise şu an özellikle

15 Temmuz askerî darbe girişiminden sonra Türkiye’de bir rejim değişikliği olduğunu düşünüyoruz ve bu rejim değişikliğiyle birlikte yargı... Yani yapılan anketlerde de -sizlere de ulaşmıştır bu anketler, siz de izlediyseniz bilirsiniz- toplumun yargıya olan güveni oldukça düşük seviyelerdedir. Bugün insanlar bir “tweet” attığı için artık yargılanabiliyor, Cumhurbaşkanına hakaretten yargılanmayan yurttaş neredeyse kalmadı, ülke açık bir cezaevine dönüştü ve dolayısıyla buradan insanlar havadan sudan gerekçelerle, insan hakları ve özgürlükleriyle ilgili yani bu ülkede insan hakları ve özgürlükleri gerçekten -üzülerek ifade ediyorum- ayaklar altına alınmış ve burada herkes hakkında dava açıldığı için gidebilen gidiyor. Avrupa da bunları bir standarda göre de kabul ediyor, bir hukuk çerçevesinde kabul ediyor, keyfi değildir bu. Tabii, bunların önemli bir kısmı düşüncelerinden dolayı yargılanan insanlar.

En nihayetinde, Finlandiya ve İsveç’in NATO’ya alınması için sunulan gerekçe: Bazı iadeler. Ön plana çıkan nedenler bunlardı. Bu iadeler... Yani NATO meselesi bambaşka bir mesele, bambaşka tartışılması gereken bir mesele. Yani en nihayetinde, biz bu tarz paktların dünya geneline -buna, Avrasya Paktı da dâhildir- faydalar sağladığı kanaatinde değiliz; tam tersi. Emperyalist güçlerin kendi güç savaşlarında bazı ülkeleri de yanlarına alarak yaşadığımız sonuçlar var. Bugün Rusya ve Ukrayna savaşını bile değerlendirdiğimizde, savaş, burada NATO’nun sınırlarını genişletmeyi -aslında küresel ölçekte emperyalist güçlerin yaşadıkları güç savaşlarının neticesinde bu savaş ortaya çıktı- talep etmesi, öte yandan da Çin’in kendi tahakkümünü dünya ölçeğinde ve müttefikleriyle beraber kurmasının bir sonucu. Bu ayrı bir tartışma konusu belki şu anda, şimdi konuştuğumuz konunun doğrudan gündemi değil, o nedenle buranın üstünde çok durmayacağım. Ama hani şunun altını yeniden çizmek istiyorum: NATO’yu şayet siz bu kadar önemsiyorsanız, Finlandiya ve İsveç’e sunduğunuz bu gerekçeler makul müdür? Bu iadelere indirgenecek kadar mıdır NATO değerlendirmeniz? Bu çok ilginç bir şey. Yani bence kamuoyuna bunu... Tatmin edici şeyler değildir bunlar yani kaç kişilik liste -işte sordu sayın vekiller- ben de soruyorum: Kaç kişilik listenin iadesi talep edildi? Yani NATO’ya bu kadar değer veriyorsanız bu mudur yani engelleyen ve bekleten? Bu akılcıl gelmiyor; birincisi bu.

İkinci bir şey, politikada özellikle dış siyasette AKP iktidarının iktidara geldiği günlerde izlediği siyasetten çok farklı bir siyasete savrulduğunu hepimiz görüyoruz, bunu eminim bu alanda çalışma yürüten sizler bizden daha iyi görebiliyorsunuz. Yani “ülkenin itibarı” dediğimiz işte “ülkenin ciddiyeti” dediğimiz birçok konu ters yüz edilmiş durumdadır. Yine, biraz önceki konuşmacılar ifade etti, neredeyse her ülkeyle yani sıfır sorun politikasından buraya kadar savrulduk ve Körfez ülkeleri başta olmak üzere Batı dâhil her şeyde “Ey Amerika”, “Ey Arabistan”, “Ey... Ey... Ey...” diye devam eden yani bir devletin ciddiyetiyle uzlaşmayacak, bağdaşmayacak, yakışmayacak bir yaklaşımla siyaset yürütülüyor. Yine, aynı şeyi Finlandiya ve İsveç’in NATO’ya katılımında da bu kadar açık ve net gördük. “Asla kabul etmeyiz.” deyip deyip sonra yeniden bu U dönüşleriyle artık ünlendi. “AKP’nin son yıllardaki dış siyasetini nasıl tanımlarsınız?” sorusuna sürekli U dönüşü yapan bir partidir ve bu parti bu iktidarı yürüttüğü için ülkenin politikası buna dönüştü; bunu kabul etmemiz mümkün değil. Tutarlı bir siyaset Türkiye’nin ihtiyacıdır, özellikle içinden geçtiğimiz süreçte gerek bölgesel düzeyde gerek küresel ölçekte yaşanan savaşların, çatışmaların bu şekilde yönetilemeyeceğini ve Türkiye’nin sadece yani itibar meselesi değil, ekonomik ilişkileri, kültürel ilişkileri, sosyal ilişkileri ve hatta Suriye savaşını da göz önünde bulundurduğumuzda güvenlik politikaları bağlamında bu iktidar ülkeyi gittikçe geriye çeken bir tarzısiyaset izlemiştir, bunun bedelini de biz ülke olarak ne yazık ki en ağır biçimde, özellikle Suriye savaşından hareket edecek olursak... Burada bulunan mültecilerin pozisyonundan tutalım da daha da önemlisi bunlardan, işte IŞİD ve benzeri örgütlerin uzantılarının Türkiye’de hücrel örgütlenmeler içinde olduğu da artık aşikâr, bilinen bir şey. Yani ülkemiz güvenli

değil ve bu güvensiz ortam tırnak içinde “Terörle mücadele edeceğiz.” dedikçe güvensizliğin daha da arttığı bir tarzısiyaset izleniyor, bunu kabul etmemiz de mümkün değil, hiç kabul etmedik, bugün de kabul etmiyoruz diye sözlerimi tamamlamış olayım Başkan.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ederim.

Mustafa Bey, buyurun.

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) – Sayın Bakanım, Sayın Başkanım, çok kıymetli hazırun; ben de saygılarımı sunarak konuşmama başlamak istiyorum.

Tabii, Türkiye gerçekten büyük bir devlettir ve ciddi bir devlettir, dış politikası da ciddi bir şekilde yönetilmektedir. Sayın Cumhurbaşkanımızın özellikle son dönemde attığı adımlar, uluslararası alanda sadece kendi ülkemiz içerisinde değil, dünyanın her tarafından takdirle izlenmektedir, takip edilmektedir çünkü gerçekten çok ciddi başarılar vardır. Bunların en başında son dönemde ortaya çıkan Ukrayna-Rusya krizi gelmektedir. Ukrayna-Rusya krizi konusunda bugün dünyada inisiyatif alabilen ve bu konuda çözüm üreten neredeyse tek ülkeyiz ve tüm dünyayı ilgilendiren, özellikle de Afrika ülkelerinin tahıl koridoru sayesinde nasıl bu imkândan faydalandığını hepimiz biliyoruz. Yine, savaş tutsakları meselesi Türkiye tarafından idare edilmiştir, bu konu Türkiye tarafından çözüme kavuşturulmuştur. Tahıl koridoruyla ilgili en son yapılan anlaşmayı da yine hepimiz biliyoruz. Şimdi, tabii, bu başarılar hem uluslararası alanda devletler tarafından, bazen devlet adamları tarafından, bazen de uluslararası saygın yayın kuruluşları tarafından dile getirilmektedir. Bunlar hem makalelerde yer almaktadır hem de değerlendirmelerde sık sık konuşulmaktadır. Türkiye, tabii, önemli bir bölgede yer alıyor ve kendi süreçlerini yönetirken dinamik bir şekilde yönetmesi gerekiyor ve duruma göre de karar alması gerekiyor. Şimdi, böyle baktığımız zaman ülkemizin birçok değişkenle karar alması, süreçleri dinamik yönetmesi ve duruma göre karar alması muhalefet vekillerimizin söylediği gibi değerlendirilemez. Bu son derece normal durumdur. Yine, Sayın Cumhurbaşkanımız -az önce Utku Bey söyledi- bu konularla ilgili karar alırken ya da uluslararası alandaki kararları değerlendirirken elbette kendi iradesiyle, milletimizin verdiği yetkiyle bu ifadeleri kullanmakta ve bu kararları almaktadır. Cumhurbaşkanımız nerede hangi sözü söyleyeceğinin ve nasıl davranacağını kararını elbette kendisi verecektir, böyle bir özgürlüğü vardır diye düşünüyorum.

Bunun yanında, tabii, İsveç ve Finlandiya konusu son dönemde sıkça konuşulan konulardan bir tanesi ama biz bugünlere durup dururken gelmedik, bazı meseleler var, konuşulan konular var, tartışılan konular var, ülkemizin talepleri var, onların verdiği kararlar ve cevaplar var. Bütün bunlar içerisinde bir süreç yönetimi vardır, bu süreç yönetimi de devam etmektedir. Sayın Bakan Yardımcımıza İsveç ve Finlandiya meselesiyle alakalı “Neden böyle bir karar alındı?” sorusunu ben de yöneltmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Utku Bey, tekrar bir söz talebiniz var, hiç söz almamış arkadaşların talepleri var. Çok kısa rica edeceğim ama hakikaten kısa, en fazla bir dakikada toparlayalım lütfen.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Çok teşekkür ederim.

Az önce bulamamıştım, şimdi buldum. Bu mutabakat metnine ilişkin birincisi, AB üyesi olan iki ülke, PKK zaten AB terör listesinde olduğu için bunu tekrar ediyor ama YPG’yi ve FETÖ’yü terör örgütü olarak kabul ettiklerine ilişkin bu metinde tek bir kelime yoktur. İadeler konusunda niyet beyanı dışında hiçbir somut kazanım şu güne kadar yoktur. Zaten her iki ülkenin yetkilileri de hep iadeler konusunda yeni bir yasal düzenleme yapmayacaklarını söylemiştir. Bu konuyu ulusal yasalara ve

Avrupa Sözleşmesi'ne bırakmaktadırlar. O yüzden mutabakat belgesindeki tek somut kazanım -Sayın Bakan Yardımcısı da ifade etti- iki ülkenin Türkiye'ye yönelik silah ambargolarını -bugüne kadar bence haksız olan- kaldıracakları yönündeki ifadeydi ki bunun da hayata geçtiğine ilişkin açıklamalar duyduk.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Tamamlayalım lütfen.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Tabii, bitiyor.

İşin doğrusu ise zaten bir askerî ittifak içinde yer alan müttefikler arasında bu tür yaptırımların olması işin doğasına aykırıdır ama bu iki ülkeye gelene kadar yine müttefikimiz Amerika Birleşik Devletleri, Almanya ve daha birçok NATO ve AB ülkesinin hâlâ Türkiye'ye yönelik haksız yaptırımlarının sürdüğünü hatırlatmak isterim.

Son olarak, sevgili Komisyon arkadaşımız, Değerli Mustafa Canbey ismini zikrederek söyledi, onu bir cümle bir şey söyleyeceğim. Ben “Sayın Cumhurbaşkanının özgürlüğü yoktur.” demedim. Sayın Cumhurbaşkanı -tabii ki sizlerin de her birimizin de özgürlüğü vardır- asla bu özgürlüğünü kullanmasın demiyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Utku Bey, rica ediyorum...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Bitiriyorum.

Ben şunu söylüyorum: Bir açıklama yaparken, dediniz ki mesela “Duruma göre karar, değişken, dinamik...” dediniz, doğrudur ama bizim muhalefet olarak, milletin milyonlarca oyunu almış ya da milleti temsil eden, bir bölümü temsil eden bir parti olarak, onun vekili olarak şunu sormaya hakkımız vardır: “15 Temmuz arkasında.” dediğiniz bir ülke, sizden, yani bir yazılı “Ben bunun arkasında değilim.” Kırmızı bülten çıkardığınız kişi özür dilemeden, vesaire vesarie... Hangi şeyle biz kırmızı halıları seriyoruz, bu tür anlaşmalar yapıyoruz? Tabii ki Türkiye'nin çıkarı en üstündür ama bunu da bence Sayın Cumhurbaşkanı olur, Dışişleri Bakanlığı olur, partinizin yetkilileri olur, söyleyecek. “Ya, biz bu insanlara bunu dedik ama şunu da yaptılar. Biz bu insanlara ‘İstanbul’da adam kestiniz.’ dedik ama sonrasında şu şu şu şeyi aldık.” Bunları söylemeden “Sadece duruma göre karar alırız.” demek yeterli değildir.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Utku Bey, artık diğer arkadaşların hakkına giriyorsunuz, lütfen...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Çünkü yaptığınız açıklamalarla Türkiye'yi bir noktada bağlıyoruz, ülkemizi bağlıyoruz. Size şunu diyoruz: Benim elimde bilgi yok ama masanın bu tarafında oturan askerî, sivil makamlarda bu bilgiler var, o bilgilere göre siyasi makamlar açıklama yapıyor, sonra o bilgilerin değiştiği konusunda sizin halka bir bilgi verme sorumluluğunuz vardır. Bunu sadece “Duruma göre karar alırız. Karar alırken her şeyi değerlendirip...” Tabii ki değerlendirin, benimle hepsini paylaşmayın ama “Evet biz bunu da söylediğimiz ülkeye şunu yaptık.” demeniz lazım. Yoksa, asla ben Sayın Cumhurbaşkanının olsun, sizlerin, bizlerin, hiçbirimizin söz söyleme özgürlüğüne müdahale edemem.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Berat Bey, buyurun.

AHMET BERAT ÇONKAR (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Ben de Bakan Yardımcımıza yeni görevinde başarılar diliyorum, diğer yetkili, görevli arkadaşlarımıza da Komisyonumuza hoş geldiniz diyorum.

Bizim Türkiye olarak, NATO müttefikleri olarak yetmiş yılı aşkın bir süredir özel bir konumumuz var, NATO üyeleri içerisinde farklı bir konumumuz var. Zaman zaman NATO içerisinde karşı karşıya geldiğimiz konular da olabiliyor ve olması da doğaldır çünkü en başında bizim terörle mücadelede konusunda belli başlı NATO ülkelerinin Türkiye'nin beklentilerini yeterince karşılamayan pozisyonlar içinde oldukları, hâlen de bu durumlarını devam ettirdikleri söz konusudur, bu hakikati hepimiz biliyoruz. Bu noktada biz hem hükümetlerimiz hem parlamenterler olarak uzunca bir dönemdir bu yapı içerisinde olsun, diğer uluslararası yapılar içerisinde olsun Türkiye'nin haklı terörle mücadele noktasındaki beklentilerini ortaya koyuyoruz. Elimize herhangi bir imkân geçtiği zaman –bu, farklı şekilde oylamalar olabilir, veto hakkı olabilir- bu süreçlerde de Türkiye'nin terörle mücadelesinde haklı beklentilerini diğer müttefik ülkelere bir anlamda empoze etme veya onları yönlendirme yönünde hareket etmesi gayet tabidir, gayet doğaldır. Bu süreç de aynı şekilde önümüzdeki dönemde de devam edecektir yani bu, İsveç'in veya Finlandiya'nın NATO'ya üye olup olmamasıyla da bitecek bir süreç değildir. Bence bu anlayışla ve bu şuurla hadiseye yaklaşmak lazım.

İsveç ve Finlandiya özeline geldiğimiz zaman, Hükümetimizin başından beri ortaya koyduğu politika, milletimizin beklentileri doğrultusunda elde edebileceğimiz kazanımları ortaya koymak ve bunun peşinden koşmaktır ve bu çerçevede de hem NATO içerisindeki imkânlarımızı kullanmak hem de Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak elimizden gelen baskıyı ortaya koyarak bu noktada istediğimiz pozisyonu elde etmektir. Şimdi, ilk başlarda Cumhurbaşkanımızın ve Hükümetimizin çok samimi, çok açık, çok dürüst bir şekilde müttefiklerimizden beklentilerini ortaya koyduğunu gördük. Tabii, buna NATO içerisinde belki ilk aşamada “Ya, böyle bir şeyi Türkiye nasıl yapabilir, bunu nasıl gerçekleştirebilir?” gibi bir tepki de oluştu fakat zaman içerisinde biz bu tezimizi ortaya koydukça haklılığımız anlaşıldı.

Bizim yaptığımız görüşmeler var NATO Genel Sekreteriyle olsun, İsveç'in ve Finlandiya'nın yetkilileriyle olsun yani bu süreç aslında bizim haklılığımızı onların nezdinde de ispat edebileceğimiz, ortaya koyabileceğimiz çok temel bir zemin oluşturdu ve bu süreç içerisinde attıkları adımları yakından takip ettik. Kurulan mekanizma, 3'lü mutabakatın gereklerinin yerine getirilip getirilmemesi noktasında yapılan çalışmalar bizler açısından, Türkiye açısından çok önemli, çok değerli bir kazanımdır ve gelinen noktada da hem İsveç'in kısmen attığı adımlar hem de Finlandiya'nın bizi şu aşamada tatmin ettiğini düşündüğümüz adımlar Türkiye'nin terörle mücadelesinde NATO içerisinde elde ettiği çok önemli değerlerdir, kazanımlardır; tarihe de böyle geçecektir.

Bu noktada birtakım detaylar üzerinde bence çok fazla boğulmamak gerektiğini düşünüyorum, ana eksende kalarak Türkiye'nin terörle haklı mücadelesinde hep birlikte bu süreçte tek ses, tek yürek olarak hareket etmemizin daha doğru olacağı kanaatindeyim çünkü bu hadise başta da ifade ettiğim gibi İsveç ve Finlandiya'yla bitecek bir konu değil. Biz bu mücadeleyi NATO içerisinde de diğer zeminlerde de Türkiye Cumhuriyeti olarak, devlet olarak, millet olarak devam ettirmek durumundayız. Bu anlamda ben bu işin çok fazla siyasi polemige dönüşmeden, Türkiye'nin beklentilerinin karşılandığı belli bir seviyede kabullenilerek, bu çerçevede Finlandiya açısından ayrılarak getirilmesinin Türkiye'nin büyük bir başarısı olduğunu düşünüyorum. Özellikle NATO Genel Sekreteriyle ve diğer yetkililerle yaptığımız görüşmelerde de Türk milletinin ve bizim haklı beklentilerimizin süreç içerisinde daha iyi anlaşıldığını ve buna göre de karşı tarafa önemli mesajların gittiğini biz bizzat izledik, gözlemledik, bunlara şahit olduk. Karşılıklı etkileşimlerimiz oldu çünkü bu süreçlerde. Belki istediklerimiz mükemmel bir şekilde, tam bir şekilde alınamayabilir fakat uluslararası diplomaside, dış ilişkilerde ülkenin kazanımları ve ne elde ettiğine totalde, toplamda bakmanın gerektiğini düşünüyorum. Bu çerçevede de bu sürecin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Ünal Bey, buyurun.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ederim.

Öncelikle, Sayın Bakan Yardımcısı Büyükelçi Burak Akçapar'ı saygıyla ve sevgiyle selamlıyorum, hoş geldiniz diyorum. Dışişleri Komisyonunda bu kendisinin ilk toplantısıdır, dileriz bundan sonra kendisini daha sık görürüz.

Aynı şekilde, Millî Savunma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Millî İstihbarat Teşkilatı ve bir diğer anlaşma nedeniyle elbette Ticaret Bakanlığı temsilcilerini de saygıyla selamlıyorum.

Biz bir uzman kuruluşuz, Dışişleri Komisyonu belki de en uzman kurumlardan, komisyonlardan bir tanesidir ve bugün önümüzde 2 anlaşma var. Bunlardan bir tanesi de dış politikanın uzmanlık gerektiren en önemli konularından biri olan, üyesi olduğumuz bir örgütün genişlemesiyle ilgili bir konuyu gündemimize getirmiştir. Diplomasinin iki önemli ayağı vardır; biri ikili diploması, biri de çok taraflı diploması. Elbette bu ikisini birbirine karıştırmamak uygun olur. Belli sorunları ikili düzeyde ele almak ve ikili düzeyde çözmek bazen çok daha etkili sonuçlar doğurabilir. İkili sorunların çok taraflı örgütlere taşınması bazen sıkıntılar yaratabilir. Bu, o çok taraflı örgütteki diğer üyeler tarafından da belki hoşlukla karşılanmayabilir. Hükümet böyle bir tercih yapmıştır; bu, Hükümetin tercihidir, bunun sonucunda elbette birtakım kazanımlar elde etmişizdir. Ben şahsen bugün elde etmiş olduğumuz kazanımların iyi bir sonuç verdiği düşüncesindeyim ancak bir diplomat olarak, bilhassa emekli bir diplomat olarak ve uzun süren diploması kariyerimde hâlâ şu noktadayım ve şu düşüncedeyim: İkili diplomasıyla çok taraflı diplomasıyı birbirine karıştırmamak daha uygun olur.

Elbette gerekçeye baktığım zaman fevkalade profesyonelce hazırlanmış bir gerekçe görüyorum. Bugün Finlandiya'nın üyeliğini dikkate aldığımız ve konuştuğumuza göre, bu gerekçe de tamamen Finlandiya'ya odaklanmış ve fevkalade güzel bir şekilde kaleme alınmış. O bakımdan, gerekçenin kaleme alınmasını sağlayan kişileri de özellikle tebrik etmek isterim.

Elbette iki ülke NATO üyeliğine başvurmıştır. Bunlardan bir tanesi gündemimizde değildir, dolayısıyla gerekçede de aslında o ülkeyle ilgili herhangi bir yorumda bulunulmamıştır, bu da isabetli bir davranış olmuştur. Profesyonellikten de zaten kastım budur ancak elbette Komisyon üyelerinin diğer ülkeyle ilgili birtakım soruları olmuştur, o soruları da dile getirmişlerdir. Ben aslında bugünün konusunun olmadığını düşündüğüm için, bunu olabildiğince kısa bir şekilde halletmeyi tercih ederim.

Bütün bunları söyledikten sonra bir de NATO örgütü açısından olaya uluslararası güvenlik meseleleri bakımından bakmak gerektiğini düşündüğümde, yetmiş yıldan beri üyesi olduğumuz NATO gibi önemli ve dünyada tek örneği olan bir ortak savunma örgütünün, son bir sene içinde yaşadığımız bazı gelişmeler nedeniyle iki yeni üye tarafından üyelik talebiyle gündeme gelmesi de bence hakikaten üzerinde dikkatle düşünmemiz gereken bir konu. Bu üyelerden bir tanesi doğrudan doğruya Rusya'yla kara sınırına sahip hem de 1.000 kilometrenin üzerinde, 1.500 kilometreye varan bir kara sınırına sahip. Güvenlik endişeleri hepimizin var, bizim de var. Biz de kendi güvenlik endişelerimizi bu iki ülkenin adaylık başvurusu gündeme geldiği zaman dile getirdik ve güvenlik endişelerimizin belli bir ölçüde de çözülmesini sağladık. Onun için, güvenliğe baktığımız zaman başka ülkelerin güvenlik endişelerine de anlayış ve saygı göstermemiz gerekir. Onun için, Finlandiya'nın bugün, bu şekilde gündeme gelmesini, Sayın Cumhurbaşkanının geçen hafta Finlandiya Cumhurbaşkanını ziyareti sırasında bu kararını açıklamasını ve bizim de Dışişleri Komisyonu olarak fazla vakit geçirmeden bu konuyu derhâl gündemimize almamızı önemli buluyorum ve destekliyorum.

Cumhuriyet Halk Partisi olarak biz Finlandiya'nın NATO üyeliğini destekliyoruz. Elbette arzumuz, İsveç'le yaşanmakta olan sürecin de en kısa zamanda sorunlar aşılaraq olumlu bir şekilde bitirilmesi ve İsveç'in de "güvenliğin bölünmezliği" ilkesine de uygun bir şekilde, NATO'nun kuzey kanadındaki güvenliği pekiştirecek bir şekilde onun da üyeliğinin gündemimize gelerek onaylanmasını dilediğimizi de vurgulamak istiyorum.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ - Teşekkür ediyorum Ünal Bey.

İsmail Bey, buyurun.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Sağ olun Sayın Başkanım.

Çok değerli milletvekillerimizi, Dışişleri Bakanlığımızın Saygıdeğer Bakan Yardımcısını ve ilgili Bakanlıklarımızdan da bugün Komisyonumuza katılım sağlayan herkesi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.

Tabii, önemli ve tarihî günlerden geçtiğimiz anlara tanıklık ediyoruz. Belki sıcaklığına bunun ne anlama geldiğini bugün bu şartları yaşayan siyaset, bürokrasi ve devlet insanları göremeyebilir ama tarihe, bir elli yıl sonrasında bugünlere bakıldığında, bu sıcaklığına geçen günlerde hangi ülkenin ne gibi bir irade koyduğu yaşanan gelişmelere ve koşulların da nereye doğru ilerlediği sorusu gerçekten önem arz edecektir.

Ukrayna ve Rusya arasında geride bıraktığımız yıl 24 Şubatta başlayan savaş şüphe yok ki sadece iki ülkenin kendi güvenliğini değil, Karadeniz Bölgesi'ni değil, Avrupa'yı değil, aynı zamanda küresel mimarinin genelini, küresel güvenliğin kendisini doğrudan etkileyen neticeler doğurmuştur ve bu sadece güvenlikle alakalı alanla da sınırlı kalmamıştır; enerji politikaları olsun, gıda, tarım politikaları olsun ve dolayısıyla küresel ekonominin kendisiyle alakalı pek çok gelişmeyi etkilemiştir ve bu durum da dünyanın mevcut hâliyle kendi denge arayışına matuf olduğunu da göstermiştir. Bu şartlarda iki ülke arasındaki ateşkesin tesisi, beraberinde barışın sağlanabilmesi için pek çok ülke mücadele de etmiştir. Ancak şimdiye kadar Türkiye'nin yüksek düzeyli sergilediği gayret ve nihai olarak yine geride bıraktığımız yıl Antalya Diplomasi Forumu'ndan sonra iki ülkenin Dışişleri Bakanlarını bir araya getirdiğimiz toplantıyla beraber, yine müzakere heyetlerinin İstanbul'da yapmış olduğu görüşmeler sonrasında çok makul bir iklim yakalanmıştı fakat bu makul iklim öyle görünüyor ki Ukrayna'da savaşın devam etmesini arzulayan taraflar münasebetiyle olumsuz bir yöne doğru seyretti gitti.

Şimdi, ben, burada, Türkiye'nin mevcut pozisyonunu Saygıdeğer Komisyon üyelerimize bir kez daha hatırlatmak istiyorum yüksek müsaadelerinizle. Türkiye, bir taraftan bu savaşta bir an evvel ateşkesin sağlanması için üstün gayret sarf etmiştir. Savaşın ve Ukrayna işgalinin başladığı ilk anlarda insani yardım koridorlarının oluşması ve sivililerin tahliyesiyle alakalı pek çok ülkeden daha sorumlu, daha sağduyulu, daha üstün bir şuurla hareket eden anlayışı ve fiiliyatı yansıtmıştır. Bunu ardından da -yine biraz önce ifade ettiğimiz gibi- iki ülkenin ateşkes sağlayabilmeleri için diplomasiyi çok yüksek tesir yaratabilecek bir alanda faaliyete geçirmiş, bu anlamdaki gayretleriyle de hem Ukrayna hem Rusya'yla aynı anda görüşebilen, müzakere edebilen ve iki tarafın şartlarını da dinleyip iki tarafa da hatta yeri geldiğinde şartlar sunabilen bir yetkide olduğunu göstermiştir. Bunlar ülkemiz adına memnuniyet vericidir. Zaman zaman burada da bu koşulların nasıl geliştiğiyle alakalı -sağ olsun- Dışişleri Bakanlığımız, Ukrayna-Rusya savaşıyla alakalı gerekli bilgilendirme ve sunumu da zaten Meclisimize yapmıştır. Ancak savaşın ve çatışmaların giderek derinleşmesi ve bu derinleşmeyle birlikte dünyanın geri kalanını etkileyen -bunların başında da gıda krizi geliyor- gıda krizinin yaşanmasıyla birlikte tüm ülkelerin gündemine bir başka konu daha girdi. Tahıl koridorunun hayata geçmesi

anlamında da ülkemizin kolaylaştırıcılığı, ara buluculuğu ve yine fiili olarak bu süreci yönetmesiyle birlikte Birleşmiş Milletlerle beraber, Rusya ve Ukrayna arasında sağladığımız mutabakatla birlikte dünyanın bir gıda krizi yaşamasının önüne de geçmiş olduk.

Bütün bunlar olurken tabii, soğuk savaştan kalma, hatta daha öncesinden, İkinci Dünya Savaşı'nın akabinden, bu anlamda pek çok ülkenin verdiği bazı taahhütler var. Türkiye de bir NATO üyesi olarak NATO'ya verdiği taahhütler kapsamında, bu zamana kadar politikalarını şekillendirmiştir; her ne kadar NATO'ya verdiğimiz ve NATO'ya sağladığımız güvenlik katkısının eş değerini, bir mukayese yaptığımızda eş değerini NATO'nun Türkiye'ye aynı saygınlıkla göstermemiş olmasına rağmen. Zira, bugün, bakıyorsunuz, millî güvenliğimize yönelik tehdit oluşturan terör örgütlerinin neredeyse tamamını NATO üyesi ülkelerin desteklediğini görüyoruz. Evet, NATO'ya üye olduğumuz ve NATO'nun kurulduğu dönemlerde bu terör örgütlerinin kendileri belki fiiliyatta yoktu ama -bir NATO üyesi olarak Türkiye'nin millî güvenliğine saygı noktasında- özellikle Birinci, İkinci Körfez Harekâtı sonrası ve Orta Doğu'da yaşanan gelişmeler ve Türkiye'de FETÖ terör örgütünün bu anlamda bazı NATO üyesi ülkelerle yakın diyalogu olması, hatta -daha böyle yaygın bir tabir kullanabiliriz bununla ilgili- bu ülkelere kanalize olmuş olması gerçeği karşımızda bulunuyordu. Şimdi, çöken bir küresel güvenlik mimarisi, bu anlamda Avrupa'nın karşı karşıya kaldığı yüksek düzeyli krizler ve NATO'nun da bunlardan yüksek düzeyde etkilenmesine mukabil, NATO tarafından NATO'nun iki önemli ortağı olduğu ifade edilen İsveç'in ve Finlandiya'nın NATO'ya üye olarak alınmasıyla alakalı bahiste de Türkiye kendi hassasiyetlerini çok açık, net bir şekilde daha evvel ilan etmişti.

İki ülkenin NATO'ya üye alınması öncelikli olarak şu soruyu elbette ki sorma hakkını bize doğurmuştu: Ukrayna-Rusya arasındaki savaş sonlandırılacak mı yahut iki ülkenin üye olarak NATO'ya alınması Avrupa'nın kendi güvenliğine ne derece bir katkı sağlayacak? Bu anlamda, hem NATO hem genel bünyede yaşanan tartışmalar iki ülkenin üye alınmasının NATO'ya, NATO'nun kendi güvenlik mimarisine katkı sağlayacağı neticesini doğurduğu gibi, Türkiye de 3'lü memorandumla, ilk defa, NATO'da müttefik olduğu ülkelere kendi millî güvenlik ölçülerinin -esasında budur, şimdi, orada 2 tane terör örgütünün adı zikrediliyor, PKK ve FETÖ zikrediliyor ama- 21'inci yüzyılın koşullarında kendi millî güvenliğiyle alakalı ana hassasiyetlerinin ne olduğunu bir bakıma NATO'nun protokollerine sokmayı başarmıştır; olaya bu açıdan bakmak lazım. Yarın öbür gün başka başka terör örgütleri çıkabilir; doğru, çıkabilir ama bunun, bu noktada, Türkiye'nin hassasiyetlerini nasıl şekillendirdiğiyle alakalı bir sürecin miladı olması elbette ki önemlidir. Bize göre, 3'lü memorandumla yani hem İsveç'le hem Finlandiya'yla imzaladığımız bu 3'lü memorandumla iki NATO üyesi ülkenin NATO'ya üye olma şartının "PKK'ya ve FETÖ'ye destek vermemeye" olduğu artık kayda geçmiştir, zapta geçmiştir. Nasıl ki Washington Mutabakatı kapsamında NATO kendi kendine "Birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için." anlayışını yansıtmak istiyorsa bu şartlarda da Türkiye'nin kendi millî güvenlik hassasiyetine saygı göstermek mecburiyetinde olduğunu kendi bünyesinde tartışmış, kendi bünyesinde bunu karara bağlamış, koşullandırmış ve kayda geçirmiştir. Saygıdeğer milletvekilleri, bu da büyük bir diplomatik başarıdır, bunu da kayda geçirmek lazım; bu anlamda da ben cidden Hükümetimizi tebrik ediyorum, kutluyorum.

Şimdi, Finlandiya'nın bu taahhütleri yerine getirmiş olması da önemlidir. Bu taahhütleri yerine getiriyorsanız Türkiye'nin diğer ilgili anlaşmalardan doğan yükümlülüklerini yerine getireceğinin de gösterilmesi anlamında önemli bir başlangıç oluyor.

Pekâlâ, İsveç... Buraya Sayın İsveç Dışişleri Bakanı da geldi, kendisi Dışişleri Komisyonumuzla da görüştü. Dışişleri Komisyonumuzda da kendisine pek çok konu açıkça ifade edildi, Türkiye'nin hassasiyetleri açık ve net bir şekilde söylendi. Evet, İsveç terörle mücadeleyle alakalı önemli bir adım

attı, bir yasa tasarısını geçirdi ama neticesi gelmedi, bir. İkincisi, burada güvenlik kuruluşlarımızı, Emniyetimizi, Jandarmayı, Milli İstihbaratı temsilen çok değerli isimler var. Bizler Türk milletinin temsilcileri olarak, Parlamento üyeleri olarak da İsveç'e, bilhassa PKK terör örgütüne orada nasıl finansal destek sağlandığını ve bu finansal desteklerde de bizzat İsveç'in kendi kamu kaynaklarının kullanıldığını örnekleriyle ifade ettik. Konu sadece yurt içinde ve yurt dışında PKK terör örgütünden ele geçilen İsveç yapımı bazı silah sistemleri değildi. Yahut konu sadece Türkiye'den dışarıya karşı giden -tırnak içerisinde- ne yazık ki kendi ülkesine hasım çevreler kendisini -onların ifadesiyle söylüyorum- rejim muhalifi olarak adlandırıyorlar; rejim muhalifi oldukları için değil... Mesela, bilhassa bunlardan bir tanesinin 15 Temmuzdan çok değil bir hafta önce açık ve net bir şekilde bu hain darbe girişimine kendi sosyal medya hesabından ifade eden "tweet"leri, bilgileri paylaştığı için burada ilgili yargı kuruluşlarımız tarafından soruşturmaya tabi tutulduğunu söyledik. E, bunlar da bizim gözetmemiz gereken hassasiyetler. Cumhuriyetimizin 100'üncü yılını yaşıyoruz, Allah'a hamdolsun yüzyıl öncesine göre çok daha güçlüyüz. Yüz yıl öncesine göre Türkiye, artık barışı şekillendirebilen, koşulları yönlendirebilen hatta ve hatta küresel düzeyde aynı şekilde istikrar ve barışı tesis edebilme kudretini gösterebilen bir ülke konumuna ulaşmıştır; bu, hepimiz için önemli bir başarıdır.

Gelinen aşamada da İsveç ve Finlandiya'nın NATO'ya üyelik bahsinde bugün görüştüğümüz, Finlandiya'nın NATO'ya üye alınıp İsveç'in bu şartları karşılamadığı için şimdilik beklemeye tabi tutulması da sadece bizim açımızdan değil Avrupa'nın ve dünyanın barış ve istikrarı açısından da önemli bir milat olarak değerlendirilmelidir çünkü dediğimiz gibi "Birimiz hepimiz, hepimiz birimiz için." anlayışı yansıtılmak isteniyorsa yahut arzu edilen Avrupa'nın yahut dünyanın barışına o zaman yapılması gereken, herkesin karşılıklı güvenlik anlayışına saygı duyulmasıdır ve inşa edilebilecek bir barış iklimi varsa da bu karşılıklı güven iklimine saygı duymanın öneminin gösterilmesi gereklidir diyorum.

Ben çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, bu, herhâlde bizim son toplantımız. Ne olacağını Allah bilir. Beş yıllık süreyi geride bırakıyoruz.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Vatandaş bilir, Allah bilmez.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Hayır, 27'nci Dönemin, efendim, son toplantısı. 27'nci Dönemin Dışişleri Komisyonunun herhâlde son toplantısı, bir daha toplanır mıyız bilemiyoruz.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Yok, öngörümüz bugün son olması, bunu sonunda dile getirecektim.

İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) – Olmayacaksa ben düzeltmeyle birlikte bunu da hatırlatmak istiyorum. Saygıdeğer milletvekillerimizin hepsine beş yıllık süre zarfında sağladıkları katkı için çok teşekkür ediyorum. Biz de milletimizden aldığımız yetkiyle ülkemize hizmet noktasında burada çok değerli müzakereler yürüttük, değerli ziyaretlerimiz oldu; o yüzden, ben, hassaten hepinize teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum, hayırlı olsun diyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkürler.

Aziz Bey, buyurun.

AZİZ BABUŞCU (İstanbul) – Başkanım, teşekkür ediyorum.

Ben, çok kısa, sadece bir not düşmek için söz aldım, Sibel Hocamı da bekletmeyeceğim.

Üslup olarak bir iki şey söylemek istiyorum: Şimdi gerek Sayın Sezgin'in gerek Sayın Erozan'ın, kısmen Sayın Çakırözer'in değerlendirmelerini dinlerken aklıma Kamran İnan'ın, rahmetlinin "Hayır Diyeabilen Türkiye" diye böyle, çok incecik bir kitapçığı geldi, onu hatırladım, o okuduğum şeyler birden çağrışım yaptı. İsveç ya da Finlandiya'nın NATO'ya, bugün Finlandiya'nın, yarın İsveç'in kabul edilip edilmemesi, işte ne söylediler, ne aldık, ne verdik, kaç kişi iade oldu, kaç kişi kaldı falan, bunlar bana göre diplomatik performansla ölçülebilecek şeyler ve çok da şey değil. Önemli olan, bunu dillendirirken, Türkiye'nin tavrını, tutumunu dillendirirken nasıl bir üslup içerisinde konuyu ele aldığımızdır. Kamran İnan'ın, rahmetlinin "Hayır Diyeabilen Türkiye" kitabına da bunun için bir atıf yapmak istedim. O kitapta "Hayır." diyeabilen Türkiye'ye duyduğu özlemi anlatıyordu Kamran İnan, Türkiye'nin "Hayır." diyebilmesi karşılığında nasıl bir temsil noktasına gelebileceğini ifade ediyordu.

Şimdi, Türkiye'nin bu husustaki tavrını "hoyratlık", "ölçüsüzlük", "tutarsızlık" cümleleriyle ifade etmek, Türkiye'nin güvenlik endişelerinden hareketle ileri sürdüğü gerekçelere karşı bu ülkelerin bile kullanmadığı bir dil. Yani "Türkiye, bizim NATO'ya girişimize şöyle, şöyle gerekçelerle engel koyuyor. Böyle bir hoyratlık olur mu? Böyle bir usulsüzlük var mı?" gibi bir üslubu dahi kullanmadılar. Burada bunun, bu şekilde ifade ediliyor olmasını yadırgadığımı belirtmek istiyorum.

Evet, Türkiye bugün "Hayır." diyeabilen bir Türkiye'dir. "Hayır" derken de bazen üslubumuz yanlış olabilir, sert gelebilir, diplomatik jargona uymayabilir ama bu da süreç içerisinde kendi geleneğini oluşturup bir üslup şeyine de kavuşacaktır. Ben burada önemli olanın, gerçekten "Hayır." diyeabilen bir Türkiye olduğunu... Rahmetli Kamran İnan da bugün olsaydı, bugün Türkiye'nin dış politikası konusunda herhâlde o özlemini ve beklentilerini belki kısmen de olsa karşılayabilen bir Türkiye olduğunu görür, mutlu olurdu. Ve asla da böyle bir üslup bence Türkiye'nin dış politikasını değerlendirme konusunda -hangi konuyla ilgili olursa olsun- kullanılmamalıdır, bunu ifade etmek istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ - Teşekkür ediyorum Aziz Bey.

Vallahi, Sibel Hanım, size sıra zor gelecek gibi.

Sayın Çamlı, buyurun.

AHMET HAMDİ ÇAMLI (İstanbul) - Sayın Başkan, ben de çok teşekkür ediyorum.

Bu, 27'nci Dönemin son Dışişleri Komisyonu toplantısı olacak gibi gözüküyor; bilmem bir daha acil bir şey girer mi araya.

Tabii, Türkiye tarihi ortada, cumhuriyet tarihi ortada. Burada bir kısım arkadaşların ifade ettiği gibi, ifadelerinin tutanaklarda olmasını bile bir zül sayıyorum ben, fazla da girmek istemiyorum zaten.

Türkiye doğu-batı-güney-kuzey eksenlerini bir tarafa bırakıp kendisi bir eksen ortaya koyma ve dünyaya bir teklifle, eksen teklifiyle, son yirmi yılında, dış politikasındaki son yirmi yılında dünyaya yeni bir eksen teklifiyle tarihe geçmiştir; bu çok önemlidir. Recep Tayyip Erdoğan liderliğindeki Türkiye iradesi, idaresi, milletiyle... Türkiye aynı zamanda milleti ile devletin en çok örtüştüğü bir süreci yaşamaktadır yirmi yıldır. Daha önce böyle bir şey yoktu; edilgen, başka eksenlerin etrafında pervane olmuş bir Türkiye vardı. Şimdi "Eksen burasıdır." diye başkalarının çizdiği, etinin de budunun dışına çıkarak, zorlayarak bir iddia ortaya koymuştur efendim. Ben umuyorum ki diliyorum ki 28'inci dönemde bu çok daha ileri noktalara gidecektir, bu dış politikadaki, iç politikadaki... Burada konuşulan her şeyin, her şeyin demeyeyim de bir kısım arkadaşların konuştukları şeylerin gerçekten tutanaklarda bile yer tutmaması gerektiğini düşünerek diliyorum ki 28'inci Dönemde Ankara'dan, İstanbul'dan dünyaya bakabilen, değerlendirebilen insanların, arkadaşların burada bizlerin yerine oturmasını,

buralarda oturmasını; buraların dışından değil de dünyanın değişik eksenlerinden ülkesine bakıp ülkeyi değerlendiren arkadaşlardan çok, dile getirdiğim gibi, daha çok buradan, Ankara'dan ve İstanbul'dan bakan arkadaşların buralarda olmasını diliyorum.

Bu son toplantımızda da bütün arkadaşlarıma, efendim, geçirdiğimiz dönemlerdeki katkılarından dolayı size, Komisyonumuza katılan bürokrat kardeşlerimize ve milletvekillerimize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ - Teşekkür ederim.

Evet, Sayın Sezgin.

AYDIN ADNAN SEZGİN (Aydın) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Daha önce de bu Komisyonunda bazı arkadaşlarımızın kendi arkadaşlarına nasıl konuşmaları gerektiğine dair didaktik üslup izlemelerinin yani tedris verme teşebbüslerinin yanlış olduğunu söylemiştim; bunu yeniden tekrarlıyorum. Bizim kendi dağarcığımız içinde bu uzmanlık Komisyonunda görüşlerimizi usulüne uygun şekilde ifade etmemiz gayet doğaldır. Buna yön vermeye kalkışmak dahi bu Meclisin kurallarıyla bağdaşmaz.

Bir ikinci husus: Türkiye, rahmetli Sayın İnan'dan önce de, Kamran Bey'den önce de tanışma onuruna sahip olduğum, birlikte çalışma onuruna sahip olduğum Sayın İnan'dan önce de "Hayır." demesini biliyordu. O, muhtelif görevler icra ederken de "Hayır." demiştir, bugün de elbette "Hayır." diyecektir, yarın da bunu sürdürecektir. Bunlar, Türk diplomasinin tarihine uygun olmayan yakıştırmalardır. Her şeyi son yirmi yılda keşfetmedik. Bizim önemli bir tarihimiz var, Dışişleri Bakanlığı tarihi olarak bir diplomasi tarihimiz var. Şunu da belirtmek isterim: Sayın İnan, üslubu gayet iyi bilen bir diplomattı, bir siyasetçiydi. Neyin nerede, nasıl konuşması gerektiğini çok iyi bilirdi; onun için de zaten kendisi uzun yıllar NATO Enformasyon Bölümünde çalıştırılmıştı. Biz, Türkiye'nin şu veya bu konuda "hayır" demesini eleştirmiyoruz, "Hayır." denilebilir elbette, biraz önce belirttiğim gibi, bu da bir icat değildir, AK PARTİ döneminin icadı değildir. Ama özellikle son on yıldır çok ciddi bir üslup sorunu yaşadığımızı vurgulamak istiyorum. Bu üslup sorunundan dolayı, ciddi aşınmalara, kayıplara muhatap olduğumuzu da eklemek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Evet, Sibel Hanım, buyurun.

SİBEL ÖZDEMİR (İstanbul) – Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Ben de Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Üyesi olarak Sayın Bakan Yardımcımızı öncelikle tebrik ediyorum ve başarılı bir çalışma dönemi diliyorum ve tüm bürokratlarımıza hoş geldiniz diyorum. Bütün Komisyonu da saygıyla selamlıyorum.

Şöyle ki: Belki, Sayın Büyükelçinin bıraktığı yerden... Ben de konuşmaları takip ederken ve gerekçeyi okurken edindiğim bazı görüşlerimi paylaşmak istiyorum. Tabii, bu yeni sistemle birlikte benim de Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Üyesi olarak Avrupa Birliğiyle ilişkilerimizde ve gelişen, evrilen sürecimizde son dönemde, özellikle bu yeni yönetim sistemiyle birlikte özellikle dış politikada yerleşik kurumsal refleksler, bunlar yerine daha kişisel kararlar öne çıktı. Tabii, yeni sistemle birlikte bir Parti Genel Başkanı olan seçilmiş bir Cumhurbaşkanıyla beraber, devletin bazen uzun vadeli çıkarları değil de daha kısa vadeli, bazen de parti çıkarlarının ya da kişisel çıkarların öne çıktığı durumlarla karşı karşıya kaldık. Tabii, bunların iç politikadaki yansımaları da... İç politikadaki konuların yansımaları farklı olurken dış politikadaki bu yöntemin ya da bu üslubun yansımaları çok farklı oluyor ya da maliyetleri çok daha tahrip edici oluyor ya da tedavisi daha mümkün olmayan bir süreç oluyor. Yani burada kişisel anlamda, özgürlük anlamında konuşma değil de o kişisel kararların, gelgitlerin, dönemsel... Dedikim

gibi, bazen de partiye dönük siyasi öncelikler de gündeme gelebildi; bunlara şahitlik ettik. Ben de bir Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Üyesi olarak Avrupa Birliğiyle ilişkilerimizde ve dönemsel, şimdi de oldukça kötüye giden süreçte bunlara şahitlik ettik.

Şimdi, İsveç ve Finlandiya, Avrupa Birliğinin iki önemli ülkesi ve bu ülkelerde, zaman zaman da bazı Avrupa Birliği ülkelerinde bu tür güvenlik kaygılarımızı... Bizim için önemli olan sorunlarla karşı karşıya kalıyoruz bu ülkelerle. Ancak bunlara dönük gerekli yaptırımların zamanında yapılmadığını ve orada bir başarısızlık olduğunu da... Ki Avrupa Birliğiyle ilişkilerimizde de işte, biz, bu argümanlarımızı çok zamanında ve yerinde yerine getiremedik yani o kişisel, güçlü dış politikayı masada savunamadık. Ki bu ülkelerin Ukrayna krizi sonrasında... Bu ülkelerde var olan bu terör eylemleri, işte savunma sanayimize koymuş oldukları yaptırımlar; bunlarla ilgili biz hiçbir şey yapamadık, ta ki bu ülkelerin NATO üyelikleri süreci gündeme gelince biz, işte, böyle bir reflekste bulunduk “Bunu biz kabul etmiyoruz.” dedik ama bunun öncesindeki başarısızlığı da kabul etmek gerekiyor. Ben Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Üyesi olarak buna çok şahitlik ettim. Biz sadece nerede kaldık? Biz toplantıları askıya alma noktasında kaldık, ileri bir aşama kaydedemedik. Şimdi, evet, bizim için önemli bir sorun oldu bu üyelikler, ortaya konuldu ve güvenlik kaygısı ortaya konuldu.

Şimdi, birçok büyükelçi varken ve dış politikadan gelen değerli temsilcilerimiz, bürokratlarımız varken naçizane şunu söylemek istiyorum: Şimdi, dış politikadaki, özellikle de uluslararası kuruluşlara ülkelerin üyelikleri sürecinde diğer ülkelerin tavırları çok önemli; bunlar ülke halkları, o toplumlar açısından, vatandaşları açısından da ülkelerin yüzyıllar sonrasında belki Türkiye’nin bu tavrı ya da bize karşı üyelikler noktasındaki tavırlar çok önemseniyor ve bu ülkelerin dış politika külliyatlarında yer alıyor. O nedenle Sayın Sezgin’in söylediği o diplomasi aksaklıkları çok uzun vadeli sonuçlar olarak karşımıza çıkabiliyor, çıkacaktır da belki.

Bir de şuna değineceğim: Sayın Büyükelçimizin söylediği gibi, evet, gerekçede kritik bir dil kullanılmış ama burada Türkiye’nin tabii, NATO içindeki önemi, stratejik önemi, gücü bağlamında ve bizim bu Finlandiya’ya verdiğimiz onayın da ön koşulla verilmiş bir onay olması bağlamında belki bunun gerekçede daha güçlü belirtilmesi gerekiyordu. Ben bunu biraz zayıf gördüm okurken. Bunun ileriki dönemde ülkemizin bu tarz tavırlarla karşılaşmaması için -ki İsveç “case”i de duruyor kenarda- daha caydırıcı cümleler konulabilirdi burada. Bunlar yok, ben bunları bir eksiklik olarak gördüm. Bunları paylaşmak istedim. “Katkısı olacağı düşünülmektedir.” diyor yani burada belki güvenlik kaygılarının bizim ülkemiz açısından, bulunduğumuz coğrafya açısından da NATO’nun önemi ve bu ülkelerin katkısı biraz daha güçlendirilebilirdi diye düşünüyorum.

Bunun dışında, ekleyeceğim... Evet, yani bu kurumsallaşma ve dış politikadaki güven meselesi çok önemli ama bu yapısal bir sorun, bu sistemsel bir sorun ve ancak bu yönetim yapısının değişmesiyle bunu aşabileceğimizi ben düşünüyorum. Bunu eklemek istiyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyoruz Sibel Hanım.

Kamil Hocam, buyurun.

KAMİL AYDIN (Erzurum) – Teşekkür ederim sevgili Başkanım.

Ben de sözlerime başlarken Sayın Bakan Yardımcımıza yeni görevinde üstün başarılar diliyorum ve bugün konuyla ilgili burada varlıklarıyla burayı şerefliendiren bütün Bakanlıklardan gelen arkadaşlara da aynı şekilde. Yüce heyetinizin de ramazanını kutlayarak sözlerime başlamak istiyorum.

Evet, belki son toplantı olması hasebiyle hakikaten böylesine ağırlıklı olarak uluslararası ilişkiler bağlamı meseleleri burada gündeme getirip tartışıyoruz. Aslında, tabii, bunu yaparken biraz siyasetüstü bakabilmeyi her zaman amaç ediniyoruz, çoğunlukla da yapıyoruz aslında ama inşallah bu böyle daha seviyeli bir şekilde devam eder.

Şimdi, görüşmekte olduğumuz gündemimizin 3 maddesinin kahir ekseriyetle ana merkezini Finlandiya'nın NATO'ya üyeliği kapsamaktadır. Şimdi, tabii, bunu söylerken herkes bir uluslararası ilişkiler ya da Türk diplomasisi sörfü yaptı kendince, bir retrospektif yöntemle şöyle geriye baktılar; "İyi." denildi, "Bazı şeyler eksik." denildi. Tabii, artık sadece diplomaside değil, bütün alanlarda sürekli bir değişkenlik, sürekli bir gelişim söz konusu. Yani fizik kurallarını konuşmak gerekirse sabit Dünya düşüncesinden kısmi dolaşan bir Dünya düşüncesine daha sonra Güneş'in devreye girmesi falan gibi. Yani Batlamyus'tan ta Einstein'a gelen bir süreç var. Sayın Ünal Bey bana baktı, anladı ne diyeceğimi; eski klasik kitaplardaki öyle ikili ve çoklu yöntem değil, diplomasinin de alanı artık o kadar çok genişledi ki inanın yani diplomasi sınır tanımıyor. Artık, biz takip etmekte zorlanıyoruz. Ya da ikili görüşmeler, toplu görüşmeler... Hayır, efendim yani bunların hepsini elbette ki dünden bugüne çok kıymetli diplomatlarımız yaptılar, görüştüler ettiler. Antalya Forumu'nda birkaç defa da bunu ifade ettik. Biz dedik ki: "İkili meseleleri öncelikle muhatapları çözmeye çalışsın." Elbette ki bu herkesin öncelikli olarak odaklanıp düşündüğü bir çözüm. Mesela, o zaman da söz konusu mesele Ermenistan-Azerbaycan meselesiydi. Ya, ikili çözülmeye çalışılsın, ta işte Birleşmiş Milletlere bağlı Güvenlik Konseyinin atadığı bir Minsk Grubuna havale edip ötelendirip otuz sene çözümsüzlüğü sürekli kılmanın bir amacı yok. 2 kişi bir araya gelsin. Olmadı mı? Bölgedeki diğer aktörleri... Çünkü daha yakın, daha vâkıf meseleye; Güney Kafkasya için içine girsin, Türkiye'yi sokalım, Gürcistan'ı sokalım, Rusya için içinde. Nitekim, dikkat ederseniz, zaten barış görüşmeleri de bir anda üçlü yapıldı ve eyleme dönüştürüldü. Birileri bundan rahatsız oldu. Kim? Yani bazen arkadaşların böyle kutsiyet kazandırılmalarına, kutsamalarına da üzülüyorum yani bu kurumlar öyle çok kutsanacak, çok öyle bağımsız, ilkesel davranan kurumlar da değil, örnekler çok açık ve net. Yani NATO tipik bir örnek. Allah aşkına, ben bu AGİTPA'nın aynı zamanda Terörle Mücadele Alt Komisyonu Başkan Vekiliyim, bu soruları o alanlarda çok açık sorduğum için burada da hani hamaset olsun diye değil reel bir şey olarak, ayaklarımızı yere basarak konuşma anlamında söylüyorum. Mesela, bir imaj oluşturma açısından, bir İslami motifli bir terör organizasyonu ya da bir eylem anında şematik olarak, şap diye "İslami terör" diye yaftalanmıyor ama Christchurch'teki olayda adam süzme bir Hristiyan ve amacının da Müslümanları yok etmek olduğunu söylemesine rağmen ya da bugün Kudüs'te, İsrail'de yapılan şeylere baktığımızda, oradaki yeni atanan Bakanın çok açıkça ifadelerine rağmen biz dedik ki: Türk milleti olarak hiçbir zaman "Hristiyan terörü" demeye dilimiz varmadı çünkü bütün bir inanç sistemini suçlamaya götürüyorsunuz ya da bir "Yahudi terörü" böyle bir şey olmaz dedik. 11 Eylül olaylarını iyi hatırlıyoruz yani Allah aşkına, El Kaide'ye biz çıkıp da NATO üyesi olarak ya da Avrupa Karma Parlamenter Meclisi üyesi olarak ya da Birleşmiş Milletler de üye ülke olarak yani aklıma gelen bir sürü uluslararası yapıların üyesi olarak "Biz bir düşünelim, El Kaide Türkiye'de bir eylem yapmadı, Orta Doğu'da şuna buna şey yapmadı, Amerika'da bir saldırı düzenledi, Afganistan'da etkili bir yapısı var, biz 'terör örgütü' diyemeyiz." diyebildik mi; demeye cesaret dahi edemedik. Çünkü "birimiz hepimiz, hepimiz birimiz" mantığıyla gerçekten biz ilkesel duruşumuzu hep sergiledik ama bunun karşılığında gerçekten fazla iyi niyet gösterisinde bulunulmadı bize. Hâlâ biz şunu tartışıyoruz: Efendim "İkili görüşülüp bunların talepleri edilebilirdi." Ben inanıyorum ki -burada İstihbaratımızı, Dışişlerimizi, İçişlerimizi temsilen arkadaşlar var, yanlış bir bilgi olursa lütfen düzeltsinler- defalarca bunlar talep edilmiştir, ilkeler arası anlaşmalar gereği de edilmiştir, topluca, güvenlik konsepti içerisinde ilkeler bağlamında da iadesi talep edilmiştir. Benim bildiğim bir sürü örnek var ama hiçbir zaman olumlu

cevap alınmamıştır, iadesi sağlanmamıştır. Ha, diyeceğiz ki: “Şimdi, efendim, sağlanılmadı, bunun yaptırımı ne?” Açık konuşayım, bu çok diplomatik bir şey değil ama yaptırımı da yok çünkü güç her şeyi manipüle ediyor. Eğer gücünüz Birleşmiş Milletlerdeki o 5 daimî üye kadar değilse çok da fazla uluslararası bir yaptırım... Hele hele Türkiye gibi farklılıkları daha ağırlıklı olan bir ülkenin ne Avrupa Birliği üyesi ülkelere ne NATO nezdindeki yapılara nüfuz edip bir kararı kendi lehine çıkarma ihtimali o kadar zayıf ki. Bunları bire bir yaşadık. Şimdi, efendim, YPG’ye, FETÖ’ye “terörist” dememiş bu ülkeler. Doğru. Peki, benim zoruma giden şu: Mesela bir anda şeytanın avukatlığını yapıyorum onlar da, İsveçli de bana diyor ki: “Ya, sizin ülkenizde siyaset de bunlara ‘terör örgütü’ demiyor. Diyorlar ki: ‘Onlar öz savunma sağlıyorlar, YPG terörist mi, bize mi saldıracak?’ Ben nasıl ‘terörist’ diyeyim? Ya da ‘Eli kanlı terör örgütü.’ diyorsunuz ona, bütün yapılar af istiyor, onun bir an önce özgürleşmesini istiyor. Bu nasıl çelişki, bu ne yaman çelişki? Bunu önce kendi aranızda halledin de öyle gelin.” Şimdi, önce iğneyi kendimize batıracağız. Bizim bir kere bu tür meselelerde siyasetüstü duruş sergilememizde yarar var. Finlandiya’nın üyeliği... Ya, Allah aşkına, bugüne kadar böyle bir yetki kullanamadık, ikili müzakere yaptık, üçlü yaptık, bölgesel yaptık, işte, NATO’daki üyeliğimizin süresi belli, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisindeki üyeliğimizin süresi belli, kapının eşiğinde beklediğimiz süre belli; peki, başaramadık. Şimdi, bir NATO üyeliği kabul etme konusunda Türkiye -şöyle geriye doğru ben de bir okuma yaptım, hafızam sadece 1980 Kenan Evren’e kadar gitti, ondan öncesini çok hatırlamıyoruz- kayıtsız şartsız, “ama”sız, “fakat”sız ya da bizim o seçkin Dışişlerinin diplomatlarına hiçbir şey sorulmadan, NATO’nun emrettiği şekilde sorgusuz sualsiz “evet” dedik. Ya, ilk defa bir fırsat geçmiş elimize, ikilide kabul ettiremiyoruz, uluslararası formatta kabul ettiremiyoruz, Allah’tan, NATO’nun öyle bir yönetimde bir şartı var yani topluca, bir üye dahi itiraz ederse -aynen Avrupa Birliği üyeliğindeki kabul gibi- bu ne oluyor; tökezliyor. O zaman, ben bunu diplomatik kazanım adına niye kullanmayayım, bunu niye fırsata dönüştürmeyeyim? Çünkü elime bir fırsat geçmiş. Ben de diyorum ki: “Ey Finlandiya, Ey İsveç...” Efendim, bu böyle hoyrat ya da üslupsuz bir tavır değil. “Ey” demeyi de bilmek lazım, “nerede?” demeyi de bilmek lazım, zamanlamayı da iyi yapmak lazım. Ne oldu peki görüşmelerde? Biz de oradaydık, Madrid’deki şeyde, tıpış tıpış geldiler, görüşüldü, hiç dikkate alınmayan bir ülke olan Türkiye dinlenmeye başlandı. Ve yani özellikle silah ambargosu bağlamında hemen hızlı bir karar, Anayasal değişikliğe de hızlı bir adım atılması, efendim, kanunların değişiminde; ha, demek ki zor işi bozuyor. Şimdi, bunu bir fırsata dönüştürmek çok yerinde bir hareketti. Bunu yapmakta yarar vardı ve yaptık. Ha, eksik yaptık, fazla yaptık ama burada, bunu olmaması gereken bir şeymiş gibi, büyük bir diplomatik kusur, hata, U dönüşü... Ben şunu merak ediyorum: Bu U dönüşüne çok taktım kafayı yani U dönüşünün -aynı zamanda kavramsal, analitik düşünen de bir insanım, öğrettim de bunu yıllarca- karşısı bence fikrî sabitlik ya; ne yapalım biz yani? Şimdi, o zaman Vestfalya Anlaşması’nı yok sayacağız yani birbiriyle mezhep savaşlarında kan döken bir Avrupa’nın bir araya gelmesini biz diplomatik olarak nasıl izah edeceğiz?

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) – “U dönüşü” olarak izah edeceğiz.

KAMİL AYDIN (Erzurum) – “U” da değil, “U+U+U” çünkü ya da Birinci Dünya Savaşı sonrası Birleşmiş Milletlerin oluşması, İkinci Dünya Savaşı sonrası, efendim, bir kömür çelik muhabbetiyle başlayıp bugünkü Avrupa Birliğine dönüşen sürece ne diyeceğiz? Yani 29 harfi koysak dönüş olur yani.

Şimdi, arkadaşlar, diplomaside “hayır”lar zaman zaman “belki”ye, “belki”ler “evet”e dönüşür ya da tam tersi seyreder. Yani ebet müddet bir düşmanlık mı? O zaman, Lord Palmerston’ı da rahmetle değil de lanetleyelim; sen nasıl dersin ya? “Uluslararası ilişkilerde, efendim, ebedi dostluklar, düşmanlıklar değil de çıkarlar söz konusu olur.” Yani hakikaten böyle siyaset yapalım, tamam ama şurada bizim

dış politikamızı, uluslararası menfaatimizi ilgilendiren bir meseleyi birazcık apolitik düşünelim, biraz dışarıda bırakalım. Tamam, bağcıyı döveceğiz, dövmeye niyetimiz var ama yanlış yerden vurmayalım yani. Yani grekoromen yapıyorsak öyle belden aşağı inmeyelim bu işe; bu çok önemli bir mesele.

Ben, Ünal Bey'e katılıyorum. "Evet" diyeceğiz, bunu destekleyeceğiz; ülke adına büyük bir kazanım. Ha, İsveç de haddini bilir, gerçekten taleplerimizi yerine getirirse; hayhay. Yani biz bu kozu kullanacağız, NATO "untouchable" bir makam değil. NATO'nun bize hangi çoraplar ördüğünü de çok iyi biliyoruz. Şimdi, "15 Temmuz niye kabul etmedi?" E, hâlâ "tiyatro" diyen... Maalesef, içeride kabul ettiremedik ki dışarıda kabul ettirelim. Dolayısıyla, bizim terörle ilgili mücadelede, özellikle uluslararası meseleler söz konusu olduğunda gerçekten tek vücut, topyekûn bir düşünce tarzıyla hareket etmemiz lazım.

Ben de biraz üslupsuz ve hoyrat konuştuyusam özür dilerim.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Estağfurullah.

KAMİL AYDIN (Erzurum) – Bu vesileyle, -bu bir veda konuşması olarak da algılanabilir; beni Ünal Bey çünkü provoke etti, biraz da onun gazına geldim- ben herkesi saygıyla, hürmetle selamlıyorum. Güzel hizmetlerde, güzel yıllarda inşallah yeniden bir araya gelir, görüşürüz.

Size de çok büyük başarılar diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum Hocam.

Rica ederim yani güzel, böyle bir heyecanlı oluyor.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Alt Komisyon Başkanımız, hadi bakalım, Avrupa'da işler nasıl, dünyada işler nasıl?

Zafer Bey, buyurun.

ZAFER SIRAĞAYA (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Ben de öncelikle Sayın Bakanımıza hayırlı olsun temennilerimi iletiyorum ve heyeti de saygıyla selamlıyorum.

Tabii, uluslararası konuları konuşurken dinamik bir sürecin varlığından bahsediyoruz; sürekli düşmanlıklar olmadığı gibi sürekli dostlukların da olmadığı, daha çok ülkelerin çıkarlarının ön planda olduğu bir süreçten bahsediyoruz. Sayın büyükelçilerimiz de sayın vekillerimiz de konuşmalarında ikili ve çoklu diplomasiye bahsettiler, ikili diplomasi kanalıyla sorunların çözülmesinin çok daha isabetli olacağını ifade ettiler ancak çoklu diplomasiyle çözebileceğimiz bir sorunun varlığında da kendi ülkemizin çıkarlarını koruması konusunda ikili diplomasiyle başaramadığımız bir şeyi eğer çoklu diplomasiyle de başarma noktasındaysak birinin bir diğerine engel teşkil ettiği düşüncesi içerisinde değilim. AB Uyum Komisyonu üyesi kıymetli hocam da muhakkak gözlemlemiştir ve takip ediyordur, yıllarca Yunanistan'ın Avrupa Birliğini bu çoklu diplomasi kavramı içerisinde Türkiye'yle ilgili alınacak olan tüm kararlarda nasıl esir aldığını hep beraber görüyoruz ve maalesef, hiçbir Avrupa ülkesinin de Yunanistan'a bu konuda herhangi bir şekilde bir ihtarda bulunma veya da bir şekilde bu süreci sabote etmemesi gerektiği ki kaldı ki Türkiye'nin Finlandiya sürecini de aynı şekilde ifade edeyim, bir sabote olarak değil, kendi millî çıkarlarının bir savunması olarak gördüğümü de ifade etmek istiyorum. Dolayısıyla bir diğer nokta da Türkiye'mizin yapmış olduğu bu dik duruşun herhangi bir şekilde önümüzdeki süreç içerisinde bize ödettirilecek bir süreçmiş gibi algılanmasını da açıkçası dik duran bir Türkiye veya da kazanımları olan bir Türkiye için bağdaştırma imkânının olmadığını

da ifade etmek istiyorum. Yani ben geleceği adına tedirgin olan, hakkımı savunduğum için gelecek noktasında “Acaba bize bedel ödettirirler mi?” noktasında hareket edecek bir Türkiye’nin olmadığı kanısını ifade etmek istiyorum.

Son olarak, Türkiye bu süreç içerisinde, NATO içerisinde bir noter masası değildir. Türkiye kendi kazanımlarını, kendi çıkarlarını koruyan ve bu konuda önümüzdeki süreç içerisinde de bu duruşunu sergilemeye devam edecek bir Türkiye olduğunu ifade etmek istiyorum.

Heyeti saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Hasan Bey, buyurun.

HASAN TURAN (İstanbul)– Sayın Başkanım, değerli üyeler; evet, hepinizi saygıyla selamlıyorum. Herkesin ramazanışerfini tebrik ediyorum.

Ben de bu konuyla ilgili birkaç şeyi ifade etmek isterim. Öncelikle hepimizin bildiği bir gerçek var; devletler arasında aşk ve nefret olmaz, sürdürülebilir bir ilişki her zaman vardır ve olmalıdır, diplomasi de zaten bunun için var herhâlde. Ancak biz burada siyaset yapımcıların, ülkemizi yönetenlerin öncelikleri ülkemizin, Türkiye’nin menfaatleri, milletimizin çıkarlarıdır. Bu çıkarları elde ettiğimiz sürece ilişkilerimiz “dost” veya “müttefik” veya “düşman” diye tanımladığımız ülkelerle değişkenlik arz eder. Bizim temel prensibimiz dünyada sıfır düşmandır, bu da bazen istihza konusu oluyor ve bütün ülkelerin dostluğunu kazanmak ve dostluk ilişkileri içerisinde ilişkilerimizi sürdürmektir. Efendim, bazen bize “Siz ‘sıfır düşman’ dediniz ama etrafınızda dost bırakmadınız.” diye suçlamalar yapıyorlar. Yani herkes dostumuz olsun diye herkese boyun eğmek, kendi ülkemizin ve milletimizin aleyhinde olan şeylere de boyun eğmek, teslim olmak durumunda değiliz; tabii ki ülkemizin çıkarlarını koruyacağız. Özellikle bu NATO konusunda, gündeme nerede geldi? Rusya’nın Ukrayna’yı işgalinden sonra Finlandiya ve İsveç güvenlik endişesi duydu ve NATO’nun şemsiyesinin altına girmek istedi. Biz de NATO’nun başından itibaren içinde bulunan ve en büyük kara gücüne sahip olan, stratejik de bir öneme sahip olan ülkesi olarak, her ülkenin onaya ihtiyacı vardı, Türkiye ve Macaristan buna itiraz etti; -biz de bunlardan birine ettik- etme gerekçemiz neydi? Biz dedik ki: “Bu ülkelerin ne kadar güvenlik endişesi varsa bizim de endişemiz var, bizim de güvenliğimizi tehdit eden terör örgütleri maalesef, bu 2 ülkenin başkentleri başta olmak üzere topraklarında barınıyorlar ve bu ülkeler bu terör örgütlerini orada himaye ediyor ve dolayısıyla “Bizim endişelerimizi giderin, o zaman biz de bu meseleye öyle bakalım.” diye şartlı bir teklifte bulunduk yani bütünüyle kapatmadık kapıları. “Bizim kaygılarımız giderilirse, bu giderildiği zaman biz de ‘evet.’ deriz.” dedik. Finlandiya bu konuda elini daha çabuk tuttu. Bakın, protokole de bağlandı, bununla ilgili sözler verildi ve kayıt altına alındı. Ülkemiz açısından bu diplomatik bir başarıdır. Tabii ki ülkelerin diplomatik misyonları, güvenlik güçleri ve ilgili birimler başta olmak üzere bu taahhütlerin yerine gelip gelmediğini hükümetler bazında incelemeye devam edecek ve imza altına alınan taahhütnamelemlerin yerine gelip gelmediğine göre de ilişkilerin seyri değişecektir. Hem ülkemizin güvenliğini tehdit eden örgütler o ülkelere barınacak hem de oralarda milletimizin değerlerine alçakça saldıran eylemlere imza atılacak ve bunlar oradaki yetkililerin müsaadesiyle, göz yummasıyla gözetimi altında olacak âdeti; biz de buna hiç itiraz etmeyeceğiz. Biz buna itiraz etmezsek hem milletimiz bizi kınar hem de buradaki bulunan kıymetli hazırunun “Bakın, Türkiye’ye yönelik bu kadar çirkin eylemler oluyor buralarda. Siz bu eylemlere rağmen ne kadar kolay, hemen teslim oluyorsunuz, hemen de ‘Evet.’ diyorsunuz” diye bizi kınaması lazım, bizim o zaman kınanmamız lazım. Biz bu haklı gerekçelerden dolayı bu ülkelere itiraz ediyoruz ve itirazımızı da kendi üslubumuzca yapıyoruz. Türkiye’nin dostluğu kıymetlidir, her zaman söylüyoruz ancak Türkiye’yi tehdit eden, endişeye düşüren bir şey olduğunda da Türkiye’nin yöneticileri bu konuda itirazlarını ortaya koyuyorlar. Sayın Cumhurbaşkanımız bugüne kadar “müttefikimiz” dediğimiz hiçbir ülkeyle bütünüyle kapıları kapatmamıştır ama

ülkemin menfaatleri ve çıkarları neyi gerektiriyorsa itirazlarını da çok güçlü bir şekilde, yüksek sesle dillendirmiştir, geride durmamıştır; Birleşmiş Milletler Genel Kurulları buna şahittir. Bir dünya düzeninin içindeyiz eyvallah ama dünya düzenin de adil olmadığı orada dillendiriyoruz; buna da itiraz ediyoruz yani diyoruz ki “Bu taksimi kurt yapmaz kuzulara şah olsa.” Yani dolayısıyla, bu düzenin sürdürülebilir bir düzen olmadığını, bu düzenin artık değişmesi gerektiğini, dünyaya artık bu düzenle idare edemeyeceğimizi Cumhurbaşkanımız ifade ediyor, Türkiye’nin tezlerini söylüyor, milletimizin gönlünden geçenleri söylüyor; onun için de milletimiz yirmi yıldan fazladır destek veriyor.

Buradaki üslup meselesine gelince, Aydın Bey bir şey altını çizdi, daha önce bazı arkadaşlarımız da ifade ediyordu. Aydın Bey de gerçekten benim şahsen çok saygı duyduğum hem nezaketiyle hem diplomatik görevi münasebetiyle hem de kendi kişiliğinden dolayı ama bazen bende alınganlık oluyor şahsen. Geçmiş dönemlerde de bazı milletvekillerimiz söyledi. Mesela, ben şahsen, kendi tezlerimi söylerken benim gibi düşünmeyen arkadaşımızı “düşman safında tutmak” gibi bir fotoğraf çizmeye çalışmıyorum, ben de düşüncemi söylüyorum. Karşımdakinin düşüncesini ne kadar saygınsa...

KAMİL AYDIN (Erzurum) – Üstelik “Kick boksçuyum.” diyorsun bakarken(!)

HASAN TURAN (İstanbul) – Eyvallah.

Karşımdaki muhalefetten arkadaşların düşünceleri ne kadar saygınsa benimki de o kadar saygın. Onlar nasıl ki bizi, Cumhurbaşkanımızı, Hükümetimizi, bizleri “Dün şöyleydiniz, bugün böylesiniz.” diye eleştirirken, ben de onlara ya sizin söylediğinizi karşı taraftakiler bile sizin kadar cesur söyleyemiyor deme hakkına sahibim, söylerim yani bu bir hakaret değil. Beni ilkesizlikle suçluyorsa muhatabım, muhalefetteki arkadaşlar, beni her gün politika değiştirmekle suçluyorsa, beni Türkiye’nin çıkarlarının aleyhinde konuşmak ve davranmakla suçluyorsa... Biraz önce diyor ki burada Sayın Erolan: “2 ülke ve örgütü rehin alma teşebbüsünde bulundunuz.” Ben not ettim söylerken. Biz, Türkiye olarak 2 ülkeyi ve NATO örgütünü rehin alma teşebbüsünde bulunmuşuz. Şimdi, ben de buna “Ya, NATO’dakiler bile bu kadar söylemiyor veya bu ülkenin yetkilileri bile bu kadar söylemiyor.” deme hakkına sahibim ya. Bizim ülkemiz adına konuşalım, onlardan bize ne ya. Onların adına konuşacaklar var zaten. Ne alaka yani? Türkiye’yi karşı taraftan mı eleştireceğiz? Hepimiz Türkiye’nin milletvekilleri, dolayısıyla bunu söylerim yani bu bir saygısızlık değil ki. Bakın, not aldım, aynısını söylüyorum. Bizim de söylediğimiz kendi düşüncelerimizdir, bağımsız irademizle vicdanımızın sesine kulak vererek, milletimizin çıkarlarının bu minvalde olduğunu düşünerek söylüyoruz. Bu ülkelerin ne kadar endişesi varsa kendilerini tehdit eden örgütlere yönelik, bizim de bizim ülkemizin güvenliğini tehdit eden bu terör örgütlerine yönelik endişelerimiz vardır, bu endişeleri de ilgili ülkelere iletme sorumluluğumuz ve zorunluluğumuz vardır. Hiç kimse başkentinde Sayın Cumhurbaşkanımızın yani Türkiye Cumhuriyeti devletinin Cumhurbaşkanının maketini orada yakarak veya bilmem ne yaparak bu ülkeye, bu millete hakaret edemez. Kendi topraklarında böyle çirkin eylemlere göz yumanlar veya müsaade edenler bu eylemlere ortak olanlardır. Biz buna sesimizi de çıkarırız, tavrımızı da koyarız. Bu ülkenin her yurttaşının isterse aynı siyasi yaklaşımdan olsun veya olmasın aynı tutumu takınması gerekir; millî olmak, bu konuda millî duruş göstermek bunu gerektirir. Ülkemizin her kazanımı hepimizin kazanımıdır, buna hepimizin sevinmesi gerekir. Biz eğer itiraz etmişsek, tavrımızı koymuşsak bundan dolayı da geri adım atıp “Tamam, sizin kaygılarınızın bundan sonra aynı şekilde ortaya çıkmasına müsaade etmeyeceğiz, gidereceğiz.” demek durumunda kalmışlarsa bu bizim açımızdan bir kazanımdır, ister diploması diliyle bir kazanım olsun isterse millet gözüyle, biz böyle bakıyoruz. Bu konuda emeği geçen herkese de teşekkür ediyoruz.

Ben de son toplantımız olması hasebiyle, burada bazen hafif tonda, bazen de biraz hararetili tartışmalar yapıyoruz, sürçülisan ettiysek affola, niyetimiz kimsenin kalbini kırmak değildir. Herkes kendi fikrini ve düşüncesini ortaya koyuyor, hepimiz de bu ülke için çalışıyoruz.

Herkesi saygıyla selamlıyorum, yeni dönemde başarılar diliyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Burak Bey, ilk toplantınız bir soruyla başladı ve uzun sürdü. Gündem önemli. Şimdi söz sizde.

Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben ayrıntılı not aldım, izin verirseniz topluca yanıt vermek istiyorum.

Sayın Başkanım, her şeyden önce şu konuda heyetimizi temin etmek isterim: Madrid’de aldığımız karar, Sayın Cumhurbaşkanımızın aldığı karar İsveç’i ve Finlandiya’yı önlemek yönünde değildi, onların belli standartlarda terörle mücadele çabamıza katkılarını sağlamak koşuluyla NATO’ya alınmalarını sağlamaktı ve bundan sonra bu niyetle bir süreç oluşturduk, adını “Daimî Ortak Mekanizma” olarak adlandırdık. Bu Daimî Ortak Mekanizmayı bürokratik düzeyde ama üst düzeylerde oluşturduk. İlgili her kurum ve kuruluşumuz bunda yer aldı. Aynı şekilde Finlandiya ve İsveç de aynı şekilde çalıştı ve sadece bu mekanizma eliyle dahi çok önemli kazanımlar elde ettik. Her şeyden önce şunu çok açıklıkla söyleyebilirim ki emniyet, istihbarat birimlerimiz ve diğer kurumlarımız arasında bir etkileşim meydana gelmiştir, bir iletişim vardır, karşılıklı olarak bir çaba sergiliyoruz. Biz onlara yardımcı oluyoruz, onlar da bizim meşru kaygılarımızı üçlü mutabakat zemininde karşılamaya çalışıyorlar. Bu mutabakat, her şeyden önce Türkiye’nin millî güvenliğine yönelik tüm tehditlere karşı Türkiye’ye tam destek verme taahhüdünden hareket etmiştir ve bu çerçevede, bu mutabakatın 4’üncü maddesinde PYD/YPG, FETÖ, PKK’ya ilaveten açıkça zikredilmiştir. Terörle mücadele ve savunma sanayisi gibi iki genel başlık altında ben açılış konuşmamda özetlemeye çalıştım. Bu taahhütler, bu Üçlü Mutabakat NATO Madrid Zirve bildirisinin 18’inci maddesinde NATO’yla doğrudan bağlantılandırılmıştır, NATO’nun kendi müktesebatı içerisine dâhil edilmiştir. Süreci biz iadelerle sınırlı görmüyoruz. İadeler ve sınır dışılar hakkında adli, idari ve güvenlik istihbarat makamları arasında işleyen dinamik bir süreç devam etmektedir ve devam edecektir. Biz, daimi ortak mekanizma olarak bu mekanizmayı adlandırırken bu sürecin dinamizminin NATO’ya üyelik sonrasında da devam etmesi gerektiğini, terörle mücadelenin bir anlık mücadele olmadığını, daimi bir mücadele olduğunu önceden kabul ederek, 3’lü olarak kabul ederek böyle bir adlandırma yaptık ve benim de katıldığım son toplantıda her üç taraf da bu konuda mutabık kaldı. Önem verdiğimiz husus, terörle mücadelede yol haritasına uygun, uzun vadeli iş birliği çerçevesini oluşturmaktır ve bu çerçevenin oluşturulduğunu düşünüyoruz. Yine, Türkiye’nin yoğun çabalarıyla terörle mücadele NATO’nun tanımladığı iki tehditten biri olarak Madrid Zirvesi’nde ve orada kabul edilen stratejik konseptte yer almıştır. Terörle mücadelede iş birliği ve düzenli mekanizmayla güçlendirmek Türkiye’nin ve NATO’nun güvenliğini artırmaktadır. Bu süreç, İsveç’i daha güvenli yapmıştır, Finlandiya’yı daha güvenli yapmıştır, NATO’yu güvenli yapmıştır ama bizi de daha güvenli yapacağını ümit ederek biz, burada yoğun bir çaba sarf ettik tüm makamlarımızla ve bazı sonuçlar aldığımızı, yeterli sonuçlar almakta olduğumuzu ve buna devam edeceğimizi, çabamıza devam edeceğimizi düşünüyoruz.

Terörle mücadele konusuna baktığımızda, muhtıra da sadece iadeler konusuna inhisar etmenin doğru olmadığını söylemişim. Terör propagandası yapılmasının, terör finansmanının, eleman devşirmenin, organize suçlarla mücadelenin, iltica yoluyla adaletten kaçmanın önlenmesi gibi alanlarda da bir çaba vardır. Bu, Üçlü Muhtıra çerçevesinde devam etmektedir ve -daha önce arz ettiğim gibi-

bu çabaya devam edeceğiz. İki ülkeye baktığımızda, göç politikasından dolayı, İsveç'te terör iltisaklı gruplar Finlandiya'ya kıyasla daha geniş şekilde yayılma ve örgütlenme imkânını önceden bulmuştur. İki arasında, başlangıç noktaları arasında bir fark vardı. Dolayısıyla başta PKK olmak üzere, terör iltisaklı grupların mevcudiyeti İsveç'te, Finlandiya'ya kıyasla daha kayda değerdir. Üçlü Mutabakat sonrasındaki davranışlara baktığımızda, örneğin PKK-PYD/YPG çevrelerinin gösterileri devam ediyor ancak Finlandiya'da İsveç'e kıyasla provokatif eylem sayısı sınırlı kalıyor. Bu çerçevede, daha etkin önlem de aldıklarını görüyoruz. Örneğin, 6 Aralık 2022'de Helsinki'de gerçekleştirilen gösteride PKK yandaşlarının taşıdıkları sembolere Fin polisi el koydu. Yine, PKK yanlısı bir grubun Helsinki Büyükelçiliğimiz önünde 26 Şubat 2023'te düzenlediği gösteride 3 gösterici gözaltına alındı yani terörle mücadelede belli bir davranış sergiliyor Fin makamları. Şimdi, umarım, bizim bugün söylediğimiz hiçbir şey İsveç'e kapıyı kapadığımız anlamına gelmiyordur. Her şeyden önce başlangıç noktalarının farklı olduğunu teslim etmek gerekiyor. Üçlü Mutabakattan sonra, İsveç terörle mücadelede belirli bir hareket, belirli bir kararlılık sergilemeye başladı. Bu çerçevede İsveç Hükümetinin PYD/YPG'nin PKK'yla bağlantısına dikkat çeken açıklamalarını ve terör finansmanı konusundaki açıklamalarını önemseyeceğimizin altını çizmek istiyorum.

Örgütlenme özgürlüğünün teröre destek veren örgütlerle ilişkili olması hâlinde sınırlanabileceğini hüküm altına alan ve böylelikle İsveç'te hâlihazırda suç kapsamında bulunmayan terör örgütüne katılım konusunun suç kapsamına alınmasına dair bir anayasa değişikliği gerçekleştirilmiştir ancak bu anayasa değişikliği 1 Ocak 2023'te yürürlüğe girmesine rağmen, bu kez terör suçları kanununa yansıtılması önem taşımaktadır bunun uygulanabilir olması açısından İsveç böyle bir süreçte. İsveç makamları değişikliğin 1 Haziranda İsveç Parlamentosunda onaylanarak yürürlüğe girmesini hedeflediklerini bildirmektedirler. Biz, İsveç'in Üçlü Mutabakat çerçevesinde taahhütlerini yerine getirecek bazı somut adımlar attığını görüyoruz, takip ediyoruz ancak daha fazla adımlar atması gerektiğini düşünüyoruz. Özellikle -daha önce bahsettiğim- 1 Haziran tarihinde bu yasanın yürürlüğe girmesi sonrasında bu taahhütlerini daha etkin bir şekilde yerine getirebileceklerini ümit ediyoruz ve onlardan da böyle sinyaller alıyoruz ancak arada atabilecekleri idari bazı adımlar olduğunu da dikkatlerine getiriyoruz ve böyle bir beklentimiz de var.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ - Teşekkür ediyorum

Teklifin tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin 1'inci maddesini okutuyorum:

KUZEY ATLANTİK ANTLAŞMASINA FİNLANDİYA CUMHURİYETİNİN KATILIMINA İLİŞKİN PROTOKOLÜN ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR

KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- (1) 5 Temmuz 2022 tarihinde Brüksel'de imzalanan "Kuzey Atlantik Antlaşmasına Finlandiya Cumhuriyetinin Katılımına İlişkin Protokol"ün onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/5005) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon raporu hakkında Gaziantep Milletvekili Derya Bakbak, Bursa Milletvekili Atilla Ödünç, Karabük Milletvekili Niyazi Güneş, İstanbul Milletvekili Ahmet Hamdi Çamlı, İstanbul Milletvekili Zafer Sırakaya, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan'ın özel sözcüler olarak seçilmesini teklif ederim.

Akif Çağatay Kılıç

İstanbul

Dışişleri Komisyon Başkanı

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimiz varsa 24 Mart Cuma günü saat 17.00'ye kadar muhalefet şerhlerini iletmeleri gerekmektedir.

Bu anlaşmayla ilgili burada bulunan tüm bürokrat arkadaşlara teşekkür ediyoruz.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Ben o konuda bir şey söyleyecektim, bürokrat arkadaşlar gitmeden bir şey söylemek istiyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Ama şimdi ayağa kalktılar artık.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Özellikle bekledim insicamı bozmayayım diye.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – O zaman, siz buyurun, söyleyin.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Çok teşekkür ederim, sağ olun.

Çok kısa, o da şu: Biliyorsunuz, bir sonraki anlaşmada devletimizin güvenlik, istihbarat, İçişleri Bakanlığı birimleri bulunmayacak. Sizin aracılığınızla, buradalar kendileri, salondan çıkmadan onunla ilgili bir soru sormak istiyorum çünkü Sayın Bakan Yardımcısı “Benim alanım değil.” diyebilir ben sorduğumda, Ticaret Bakanlığı yetkilisi de.

Birleşik Arap Emirlikleri, 15 Temmuz kanlı darbe girişiminin finansörlüğünü doğrudan ya da dolay olarak yapmış mıdır? Gerek istihbarat birimlerimiz gerek İçişleri gerek Adalet Bakanlığı yetkilileri buradalar. Bunu şunun için soruyorum. Diğer yetkililerden böyle yanıt gelmez.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Utku Bey...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Ama bunu şunun için de soruyorum...

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Utku Bey, bir saniye...

Şu anda, bu Komisyon toplantılarında hiç yapmadığım bir şeyi yapıyorum ve Başkan olarak yetkimi kullanarak şu anda sizin sözünüzü durduruyorum. Birleşik Arap Emirlikleri Anlaşması'na geçtikten sonra sorularınızı sorarsınız.

IV.- KARARLAR

1.- Komisyon gündemindeki (2/5012) esas numaralı Kanun Teklifi ile (2/4999) esas numaralı Kanun Teklifi'nin İç Tüzük'ün 35'inci maddesi uyarınca birleştirilerek görüşülmesine ve (2/4999) esas numaralı Kanun Teklifi'nin esas metin olarak alınmasına ilişkin karar

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Gündemimizin 2’nci maddesine geçmeden önce, İç Tüzük’ün 35’inci maddesi uyarınca gündemimizin 3’üncü sırasında yer alan (2/5012) esas numaralı Kanun Teklifi’nin yine, gündemin 2’nci sırasında bulunan (2/4999) esas numaralı Kanun Teklifi’yle birleştirilerek görüşülmesine ilişkin bir önerge vardır, okutup işleme alacağım.

Dışışleri Komisyonu Başkanlığına

Gündemin 3’üncü sırasında yer alan (2/5012) esas numaralı Kanun Teklifi ile gündemin 2’nci sırasında yer alan (2/4999) esas numaralı Kanun Teklifi’nin İç Tüzük’ün 35’inci maddesi uyarınca birleştirilerek görüşülmesini ve (2/4999) esas numaralı Kanun Teklifi’nin esas metin olarak alınmasını arz ve teklif ederim.

Derya Bakkak

Gaziantep

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Söz almak isteyen milletvekilimiz var mı?

Gerekeeyi okutuyorum:

Gerekee:

Komisyonların kendilerine havale edilen kanun tekliflerinden birbirleriyle ilgili gördüklerini birleştirerek görüşebileeei yönünde İç Tüzük’ün amir hükmü kapsamında (2/4999) esas numaralı Kanun Teklifi’ne ekli anlaşmadaki değişiklikleri içeren notaların yer aldığı (2/5012) esas numaralı Kanun Teklifi ile (2/4999) esas numaralı Kanun Teklifi’nin aralarındaki bağın kurulması yoluyla ortak bir kanun teklifi hâline getirilmesi amaçlanmaktadır.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Ayrıca, (2/5012) esas numaralı Kanun Teklifi’nin, konunun aciliyetine binaen İç Tüzük’ün 36’ncı maddesinin ikinci fıkrasına göre kırk sekiz saat beklemeden Dışışleri Komisyonunda görüşülmesine dair Türkiye Büyük Millet Meclisi Danışma Kurulunun 22 Mart 2023 tarihindeki önerisi siyasi parti Grup Başkan Vekilleri tarafından uygun bulunmuştur.

Şimdi, gündemimizin 2’nci maddesine geçiyoruz.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A)KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

2.- Türkiye-Birleşik Arap Emirlikleri Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/4999) (Komisyon gündemindeki (2/5012) esas numaralı Kanun Teklifi’yle birleştirildi) (*)

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Türkiye-Birleşik Arap Emirlikleri Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi.

(2/4999) esas numaralı Kanun Teklifi, 10 Mart 2023 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuş ve aynı tarihte Komisyonumuza havale edilmiştir. Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu İç Tüzük’ün 37’nci maddesi uyarınca (2/5012) esas numaralı Kanun Teklifi’ne dair tali komisyon olarak teklifi görüşmeyeceğine ilişkin resmî yazısını 22/3/2023 tarihinde Komisyonumuza bildirmiştir.

Şimdi, ilk sözü yine, Dışışleri Bakanlığımıza vermek istiyorum.

Buyurun.

*(2/4999) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli Komisyonumuzun değerli üyeleri, Türkiye Cumhuriyeti ile Birleşik Arap Emirlikleri Arasında Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması'nın ve Anlaşma'nın Tadil Edilmesine İlişkin Teati Edilen Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifleri için huzurlarınızdayız.

Birleşik Arap Emirlikleri'yle ilişkilerimizi son dönemde her alanda geliştirdik. Bu yıl 2'li diplomatik ilişkilerin tesisinin 50'nci yıl dönümünü idrak ediyoruz. Sayın Cumhurbaşkanımızın ve Birleşik Arap Emirlikleri Devlet Başkanı Şeyh Muhammed bin Zayed'in karşılıklı resmi ziyaretleriyle birlikte her düzeyde temaslar yoğunlaşmaya başladı.

İlişkilerimizde son dönemde yakalanan ivme BAE'nin halkımızla gösterdiği güçlü dayanışmada da yansıma buldu. BAE yönetimi ve halkı Kahramanmaraş depremleri sonrasında cömert yardımlar sağladı. Yaklaşık 64 milyon dolar nakdi yardımın yanı sıra 850 ton yardım malzemesi, 129 arama, kurtarma, 76 sağlık personeli gönderdi. Ayrıca, çadır, ilaç, gıda yardımı ve sahra hastanesi temin ettiler. Ayrıca, bu hafta başında Brüksel'de düzenlenen Donörler Konferansı'nda 330 milyon dolarlık taahhütte bulundular. BAE Dışişleri Bakanı 12 Şubatta Kahramanmaraş'ı ziyaret ederek taziyede bulundu.

Birleşik Arap Emirlikleri'yle esasen her zaman güçlü seyreden ticari ilişkilerimizde geçen yıl yeni bir eşiğe ulaştık. BAE'yle 2022 yılında 2'li ticaret hacmimiz 10 milyar dolara yaklaştı ancak gerçek potansiyelimizin bundan çok daha yüksek olduğunu düşünüyoruz.

Körfez ülkeleriyle mevcut kuvvetli ticari, ekonomik bağlarımızı ileriye dönük olarak büyütme ve çeşitlendirme hedefimiz doğrultusunda somut adımlar atmaktayız. Bu kapsamda, Birleşik Arap Emirlikleri zengin hidrokarbon kaynaklarının yanı sıra bir yandan güçlü hizmet ve lojistik sektörüyle, diğer yandan teknoloji, ticaret ve finans alanlarında cazibe merkezi olarak Körfez ve ötesinde öne çıkmaya başladı. Bilhassa Türkiye'nin karşılaştırmalı üstünlüğü bulunan alanlarda BAE'deki pazar payının artırılması ve bunun için ticaret yatırımlarını kolaylaştıran enstrümanlar geliştirmesi kritik önem arz ediyor. Bugün gündemimizdeki bu anlaşmayla BAE'yle ticari ve ekonomik ilişkilerimize yeni bir ivme kazandırmayı hedefliyoruz.

Türkiye Cumhuriyeti ile BAE arasında Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması, Ticaret Bakanımız ve BAE Ekonomi Bakanı arasında 3 Martta Abu Dabi'de imzalandı. Toplantıya Sayın Cumhurbaşkanımız ve BAE Devlet Başkanı da çevrim içi katıldılar. Sayın Cumhurbaşkanımızın 2022 Şubatta Abu Dabi ziyareti kapsamında başlatılan bu süreç, Ticaret Bakanımızın Başkanlık ettiği müzakereler çerçevesinde ahiren tamamlandı. Anlaşma, mal ticareti, hizmet ticareti, yatırımların kolaylaştırılması, fikri mülkiyet, ticarette teknik engeller, menşe kuralları, ticaret politikası, savunma araçları gibi farklı konuları kapsıyor. Dijital ekonomi ve KOBİ'ler gibi yenilikçi iş birlikleri de bu anlaşma çerçevesinde bulunuyor. Yürürlüğe girmesiyle iki ülkenin mal ticaretinin yüzde 80'den fazlası tercihli ticaret kapsamına alınmış bulunacak. Böylelikle iş adamlarımız, mallarını 3'üncü ülkelere nazaran daha avantajlı şekilde BAE pazarına sunabilecek. Gerek kapsamı gerek ülkemize sağladığı avantajlarla anlaşmanın, ticaret hacmi ve yatırımların en yüksek seviyeye çıkarılması bakımından güçlü bir enstrüman olması öngörülmekte. Anlaşmayla, ticaret hacminin beş yıl içinde 2,5 kat artarak 25 milyar dolara ulaşması hedeflenmekte. Anlaşmanın BAE'deki iç onay sürecinin yakında tamamlanması bekleniyor.

Bu çerçevede, anlaşmanın eklerini de gözden geçirmiş bulunuyoruz; buradaki katkı için de teşekkür ediyoruz, takdir ve onayınıza sunuyoruz.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Ticaret Bakanlığından...

Buyurun.

TİCARET BAKANLIĞI ULUSLARARASI ANLAŞMALAR VE AVRUPA BİRLİĞİ GENEL MÜDÜRÜ HÜSNÜ DİLEMRE – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Eğer müsaade ederseniz ben de anlaşmanın kapsamıyla ilgili çok kısa bilgi vereceğim Sayın Başkanım.

Anlaşmanın yürürlüğe girişiyle beraber iki ülkenin mal ticaretinin -Sayın Bakan Yardımcımızın da ifade ettiği üzere- yüzde 80’den fazlası tercihli ticaret kapsamına alınmış olacak; bu doğrultuda hem Türk hem de Birleşik Arap Emirlikleri iş insanları, 3’üncü ülkelere göre daha avantajlı şartlarda mallarını hem Türkiye hem de Birleşik Arap Emirlikleri pazarlarında sunabilecekler.

Bu çerçevede, sanayide özellikle Türkiye’nin Birleşik Arap Emirlikleri pazarında güçlü olduğu mücevherat, hazır giyim, mermer ürünleri, otomotiv ürünleri, beyaz eşya, mobilya, klimalar, hijyen ürünleri ve lastiklerle, Türkiye’nin global anlamda son derece güçlü olduğu, küresel ticaret anlamında rekabetçi olduğu ürünlerden ticari araçlar, beyaz eşya, yine petrokimya ürünleri, tekstil, halı, ayakkabılar, plastik ürünleri, makinalar ve elektronik bazı cihazlar Birleşik Arap Emirlikleri tarafından taviz kapsamına alınmıştır.

Tarım ürünlerinde ise Türkiye’nin dünya genelinde rekabetçi olduğu bisküvi, şekerleme, makarna, çeşitli yaş meyve sebze suları, balık ürünleri, çeşitli dondurulmuş gıdalar, kakaolu ürünleri, süt ürünlerinde Birleşik Arap Emirlikleri tarafından pazar açılımı sağlanmıştır.

Bunun dışında, anlaşmada “hizmetler” bölümü ağırlıklıdır. Hizmet ticareti açısından değerlendirildiğinde her iki ülkenin hizmet sunucuları için öngörülebilirlik ve şeffaflığın artırılması, iş yapmanın kolaylaştırılmasına yönelik kurallar tesis edilmiştir. “Hizmet ticareti pazarına giriş” kısmında özellikle ülkemizin rekabetçi olduğu inşaat, taşımacılık, hastane ve telekomünikasyon hizmetlerinde Birleşik Arap Emirliklerinin Dünya Ticaret Örgütündeki açılımlarından daha ileri düzeyde pazara giriş taahhütleri alınmıştır.

Arz ederim.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Söz almak isteyen üyemiz, Sayın Çeviköz, buyurun.

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) – Sayın Başkan, çok teşekkür ederim.

Bu anlaşmanın içeriğiyle ilgili olarak hem Sayın Bakan Yardımcımızın hem de Ticaret Bakanlığı temsilcimizin açıklamaları gayet aydınlatıcı.

Ben anlaşmanın içeriğiyle ilgili değil, bir usulle ilgili bir konuyu gündeme getirmek istiyorum ve bunu da özellikle bu dönemin son toplantısı olan Dışişleri Komisyonumuzun toplantısında kayıtlara geçirmek istiyorum. Belki Sayın Bakan Yardımcısı bunu Dışişleri Bakanlığına taşıyarak ileride böyle bir düzeltme yapar.

Farkındaysanız, önümüzde iki anlaşma var. Bu iki anlaşmanın her sayfasında 2’şer tane mühür var. Bu mühürlerden bir tanesi Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğüne ait; iki anlaşmada da aynı mühür var. Anlaşmalarda Dışişleri Bakanlığından, Finlandiya’yla ilgili anlaşmada Dışişleri Bakanlığı Müsterek Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğünün mührü var, Birleşik Arap Emirlikleri’yle ilgili anlaşmada da İkili Siyasi İşler Genel Müdürlüğünün mührü var. Yani konuyla ilgili Genel Müdürlükler bu anlaşmaları hazırlamışlar ve Dışişleri Bakanlığından onların onayıyla gelmiş. Elbette Dışişleri Bakanlığının bir Hukuk Başmüavirliği var. Tabii ki bu anlaşmalar imzalandıktan sonra Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilmeden, daha doğrusu Cumhurbaşkanlığına sunulup

oradan da Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilmeden evvel bu anlaşmaların bizim Hukuk Müşavirliğimiz tarafından da gözden geçirildiğini varsaymak durumundayız. Ancak ben isterim ki bundan sonra Dışişleri Bakanlığından gelen bütün bu anlaşma teklifleri ilgili dairelerin değil, Hukuk Başmüavirliğinin mührüyle bize gelsin, biz de böylece bu anlaşmaların gerçekten hukuka uygun bir şekilde hazırlandığından emin olabilelim.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ - Teşekkür ediyorum.

Utku Bey...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Birleşik Arap Emirlikleri'nin Türkiye'yle ilişkilerinin siz de ifade ettiniz ellinci yılı, son derece önemli, böylesine bir anlaşmanın Birleşik Arap Emirlikleri'yle imzalanıyor olması, Türkiye'nin başta ekonomik olmak üzere çıkarlarına hizmet edecektir. O yüzden, bizim bu anlaşmaya bir şerhimiz bulunmamaktadır. Kapsamlı bir anlaşma. Sizlerin de ifade ettiği gibi, bu büyük deprem sonrasındaki yardımları için Birleşik Arap Emirlikleri'ne ben ve Cumhuriyet Halk Partisi olarak -inanıyorum ki tüm milletvekilleri- teşekkür ederiz; tüm ülkelere teşekkür ederiz.

Ben az önce ifade etmeye çalıştığım hususu belki açarak sorumu yönlendireceğim size. Aslında, bir önceki anlaşma sırasında tartışıldı, işte değişik başlıklarla vesaire tartışıldı, ulusal çıkarlar korunuyor mu, korunmuyor mu vesaire. O zaman da ifade etmişim şimdi bir kere daha ifade etme imkânı doğdu. Birleşik Arap Emirlikleri önemlidir, diğer bölge ülkeleri bizim için önemlidir, ilişkilerimiz önemlidir ancak, bahsettiğimiz ülkeyle ilgili bundan bir süre öncesine kadar -benim elimde açık kaynaklardan, sizin elinizde fazlası vardır- örneğin Birleşik Arap Emirlikleri'nden kalkan uçakların Libya'da Türk hava savunma sistemlerini vurduğu, Birleşik Arap Emirlikleri yetkililerinin de sosyal medya aracılığıyla "Türkiye'ye hak ettiği dersi verdik." dediği doğru mudur? Buna ne yanıt verilmiştir? Yine, ülkemizi yöneten siyasi kadronun en üst düzeydeki yetkililerince 15 Temmuz kanlı darbe girişiminin finansörü olduğu yönündeki açıklamaları biz işittik, duyduk. Bu yönde Bakanlığınızda ya da -az önce Başkan izin vermedi, eğer kendi elinde varsa ya da sorarsa, ileride sorar ama- diğer kurumlarda doğrudan-dolayı bilgi var mıdır? Yine Birleşik Arap Emirlikleri yönetimine ya da onların danışmanlarına ilişkin Türkiye Cumhuriyeti tarafından çıkarılmış uluslararası kırmızı bülten, arama -benim kısıtlı aklım ermeyebilir- herhangi bir başvuru olmuş mudur bu yönde? Eğer bunlar hakkında -yani yanıtlarınızı bekliyorum- var ise -ben de not ettim arkadaşlarımın konuşmalarını- Türkiye'ye yönelik bu kadar çirkin, bu kadar kabul edilemez girişimler varken -tırnak içi söylüyorum- siz ne kadar çabuk böyle şeyler imzalıyorsunuz? Hangi itirazı yaptınız? Hangi özrü aldınız? Ne aldınız da önümüze bu anlaşmayla geliyorsunuz diye ben de işte tutanaktan tırnak içi alabildiğim notla yanıt vermek isterim. Eğer yoksa da yok, bizim elimizde böyle bir bilgi yok. Bu dedikleriniz olmamıştır Sayın Milletvekili diyorsanız da o zaman, böylesi önemli bir ülke; bizim için önemli bir ülke, bölge için önemli bir ülke için bu ifadeler, bu yaklaşımlar niye kullanılmıştır? Kullanılması çıkarlarımız için doğru olmuş mudur, olmamış mıdır?

Sayın hocama ben çok değer veriyorum, birlikte birçok -Kamil Hocamla- uluslararası toplantıda bir arada oluyoruz ve her seferinde konuşmalarından burada da orada da istifade ediyorum. İşte, "U dönüşü" ifadesini ben de kullandım, başka vekiller de kullandı diğer partilerden. "Bunun karşılığı fıkrisabitliktir." dedi. Bunu da not ettim altını çizerek. Sadece şunu söylemek istiyorum: Adına "U dönüşü" deyin, "normalleşme" deyin; benim söylemeye çalıştığım, bizim söylemeye çalıştığımız şey; bazı şeylerde doğru noktaya gelinmesine "doğru" diyoruz. Nasıl ki Mısır'la yıllar sonra ilişki kurulması konusunda şu anda panik noktasına gelen aceleciliğe bizim zamanında "Kurun bu ilişkiyi." dediğimiz gibi ya da benzer şekilde, "Suriye'yle ilişki kurun." dediğimizde ikili kurabileceğimiz ilişkiyi şimdi

ancak Rusya hatta İran aracılığıyla kurabilme noktasına gelmemiz noktasındaki eleştirilerimiz gibi. Yani biz “Niye döndünüz?” diye eleştirmiyoruz, “Niye doğruya geldiniz?” diye eleştirmiyoruz. Sizin bu dönüşünüz, bu normalleşmeniz, bu doğruyu bulma noktanızdaki arayışınız sırasında Türkiye neler kaybetti; Türkiye Cumhuriyeti olarak hangi ulusal çıkarlarımızdan olduk? Bunun acaba bu halka -bize değil ama- bir hesabını verecek misiniz diye onu sormaya çalışıyoruz. Örneğin, çok basit, “U dönüşü”nün karşısı fıkrisabitliktir.” dediniz ama işte, bakın, Mısır’la bizim ihtilafımız... Tabii ki Mısır Devlet Başkanı bir darbe yapmıştır, benimsenemez, orada işte, demokrasi vesaire ama bizim geldiğimiz noktada ulusal çıkarlarımız son derece zarar görmüştür. İşte, Ege’de yaşadıklarımız; işte, Mısır’ın Yunanistan’la, Rum Yönetimi’yle anlaşmaları olsun; bunların hepsinin arkasında siz de biliyorsunuz ki bizim Mısır’la köprüleri atmamız yatıyor. Benzer şekilde, Suriye’yle ilişkilerin bu noktaya gelmesi sonrasında bizim şu anda yaşadığımız terör belasının, belki de birçok yaşadığımızın arkasında ya da işte, ülkemizde şu anda bulunan 3,5-4 milyon Suriyeli; bunların hepsinde Suriye politikasındaki hatalar yatıyor. Bizim sormamız, milletin sorması hakkıdır. Yani doğru noktaya geliyorsunuz ama bu sırada neler kaybetti bu millet diye söylemek istediğim oydu. Burada da sorularımızı tekrar hatırlatarak... Tabii ki biz Birleşik Arap Emirlikleri’ne önem veriyoruz, evet. Arzu ediyorum ki sizden duymak istiyorum ki bu söylenen, iktidar mensuplarının, devletin en tepesindeki yetkililerin söylediği şeyler doğru değildir ama eğer doğruysa ve gerçekten 15 Temmuzun arkasındaki finansör ise o zaman sadece kendi şahsım adına değil, inanıyorum ki sizlerin adına da ve inanıyorum ki o gece kaybettiğimiz 251 şehit adına da yüzlerce gazi adına da o zaman şunu sormak hakkımız: Bu neyin anlaşması, ne yapıyoruz?

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Derya Hanım, buyurun.

DERYA BAKBAK (Gaziantep) – Ben de Bakan Yardımcımıza yeni görevinde başarılar, kolaylıklar diliyorum.

Başkanım, gerçekten, bir dönemdir hep birlikte, ekip olarak çalıştık burada; pek çok yurt dışı görevlendirmelerimiz oldu, Komisyonla birlikte gittik, geldik. Başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere, uluslararası anlamda zor bir süreci de geçirdik; pandemi dönemi geçti, Ukrayna-Rusya savaşı dönemi geçti, Azerbaycan süreci geçti ve hep yapıcı bir rol olarak, uluslararası anlamda hep katkı sunan, herkese katkı sunan bir rol oynamaya çalıştık ve bir rol aldık ve gittiğimiz her yerde de yaptıklarımızı anlattık.

Tabii, Türkiye çok büyük bir geçmişe sahip; tarihi var, kültürü var, kültürel bağları var; etrafında ülkeler var ve bu ülkelerle kültürel bağları var. Stratejik önemi olan bir konumdayız, coğrafi olarak önemli bir konumdayız. Tabii, bunların hepsini çok önemli olarak göz önünde bulundurarak kendi çıkarlarımızı da bir kenara koymadan doğrunun yanında, haklının yanında çözüm odaklı bir süreci götürdük ve bu anlamda da çalışmalarımızı her zaman, aynı bakış açısıyla, ulusal olarak -güvenlik açısından da olsun, insanlarımız açısından olsun- bu süreci sürdürdük, böyle de sürdüreceğiz biz millet olarak, ülke olarak, Sayın Cumhurbaşkanımızın da önderliğinde ama şunu da yaptık: Yanlış varsa, haksızlık varsa bunu ulusal platformlarda her zaman, çekinmeden, taraf tutmadan -doğruyu- dile getirdik. Her zaman yapıcı rol oynadık. Burada da ülkemizin çıkarlarına... Tabii, Birleşik Arap Emirlikleri’yle çok önemli ticari bağları olan bir ülkeyiz, onların bize, bizim onlara bu anlamda da çok büyük katkı sunacağını düşünüyorum.

Ben bu dönemin bir daha toplanma fırsatımız olmazsa hayırlı olmasını diliyorum. Güzel bir dönem geçirdim, teşekkür etmek istiyorum.

Hayırlı ramazanlar diliyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Erozan...

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Tabii, bu anlaşmanın ismi kapsamlı olduğu gibi içeriği de kapsamlı yani sayfa sayısı itibarıyla bakarsanız hacimli bir anlaşma ama hacimli olsa dahi bu kadar hata ve düzeltme içermesi beni yadırgatmıştır. Yani dolayısıyla bu gibi metinlerin böyle bazen bir resmî ziyaret sırasında harala gürele yapılması zaruretinin meydana geldiğini de tahmin ediyorum ama bu kadarı da fazla demek durumundayım; birincisi bu.

İkincisi: Bu kapsam ve içerik ister istemez benim Avrupa Birliğiyle olan Gümrük Birliği Anlaşmamız açısından da yanına bir ünlem işareti koymamı gerektiriyor. Bu kadar kapsamlı bir anlaşmanın Gümrük Birliği Anlaşması çerçevesindeki yansımaları konusunda da ümit ediyorum ki gerekli itina gösterilmiştir. Bunu bugün eldeki metinler temelinde söylemem veya iddia etmen mümkün değil.

Sayın Çeviköz'ün mühürler konusundaki beyanlarına tamamen katılıyorum ama bir hususu daha eklemek istiyorum. Bu bir ekonomik anlaşma. Bu anlaşmanın bize siyasi bir koridordan değil yani siyasi işler koridorundan değil, bunun üstünde Ekonomik İşler Genel Müdürlüğü'nün mührüyle gelmesi de bence elzemdi. Çünkü ziyaret belki siyasi bir nitelik taşıyordu ama niye bu siyasi koridordan bize ulaştı, o da bir soru işaretidir.

Son toplantımız olduğu noktasından hareket ediyorum ve o çerçevede de yine kayıtlara geçmesi kabilinden Sayın Çavuşoğlu'nun vedaya gelmemiş olmasını da not ediyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Bir yere mi gidiyorsunuz Sayın Erozan?

AHMET KAMİL EROZAN (Bursa) – 2 defa davet ettim kendisini, dinlemiyor.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Evet, Sayın Kamil Aydın Hocam, buyursunlar.

KAMİL AYDIN (Erzurum) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Ben de çok kısa tutacağım.

Yani tabii, buradaki benim “U dönüşü”nün kavramsal karşılığı idefiks anlamında fikrisabitlik derken burada herhangi bir kişiyi zemmetmedim, sakın öyle bir şey aklınıza gelmesin. Tamamen bilimsel bir karşılık olarak söyledik; kavramsal, analitik düşünerek.

Şimdi, burada tabii uluslararası ilişkileri konuşuyoruz. Hakikaten, böyle peşin hükümlü olmak, böyle tamamen katı kurallar ortaya koymak zaman zaman zor durumda bırakıyor insanları. Şimdi, söz konusu anlaşma ticari bir anlaşma, hedef de şu: Sayın Bakan Yardımcımızdan aldığımız bilgiler ışığında, 10 milyar dolarlık bir hacmi 25 gibi bir hedef koymuşuz. Çok da güzel bir hedef ama şimdi, bunu koyarken efendim, onların siyasi geçmişlerini, efendim “İşte, on yıl önce, beş yıl önce bizim için çok önemi haiz bir meselede duruşları şöyleydi, böyleydi; bunun hesabı soruldu mu?” Bunun ucu inanırın Birleşmiş Milletlerdeki bütün ülkeleri eğer şeye alırsak yarısından fazlasını geçer. Yani bir ikili anlaşma yaparken önce onlarla ilişkili olarak, efendim “Bizim terörle mücadele konusunda ne kadar duyarlılar, ne kadar destek verdiler; kabul ettiler, etmediler; FETÖ terör örgütü dediler, demediler.” bu bir kısır döngüye sokar bizi. Yani benim böyle hemen bir çırpıda aklıma geldi; şimdi, o bahsettiğiniz uçakları kaldıran, lojistik desteği veren, bizim de en köklü, güney kanadının en güçlü üyesi olduğumuz NATO üzerinden yapıldığını söyleyip de biz şimdi, efendim “Ey NATO Genel Sekreteri, Sayın Stoltenberg; şu meselede bir masada oturduk, görüşüyoruz ama siz önce şunun hesabını verin.” mi diyeceğiz? Ama devlet hafızası bunları not eder, bir yere yazar; vakti zamanı geldiğinde de hesabını

sorar. Yani şimdi, Sayın Biden’ın Başkan Yardımcılığı döneminde söyledikleri hâlâ hafızalarımızda, bunlar video kayıtlarına geçmiş. Şimdi bile efendim, sizin üzerinizden yani muhalefet üzerinden “Bu Hükûmeti yıkmak için bizim muhalefeti desteklememiz lazım.” demesini nereye koyacağız, ABD’yle ilişkilerimizi mi bozacağız? Ya, tabii, bu ayrı bir şey, öbürü ayrı bir şey.

Ben özellikle bunu ifade etmek istedim. Tekrar teşekkür ediyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teşekkür ediyorum Hocam.

Sayın Çamlı, buyurun.

AHMET HAMDİ ÇAMLI (İstanbul) - Sayın Başkanım, ben de teşekkür ediyorum.

Bu Birleşik Arap Emirlikleri’yle ilişkilerimiz eleştiriliyor bazı arkadaşlar tarafından. Merak ediyorum ben, benzer ilişkileri biz Batılı ülkelerle de yaşıyoruz, bunlara niye arkadaşlarımız değinmiyor? Bu konular niye gündeme getirilmiyor yani niçin? Şimdi, bu, bizim bölgemizde, inanç değerleri açısından da müttefik olduğumuz, karşılıklı çıkarlarımızın olduğu bir yerde “Şöyle yaşanmış, böyle...” Şimdi böyle yaşanıyor. Bu zaten bütün... Biz sizlerden öğreniyoruz, ben Dışişleri personeli de değilim Dışişleri bürokrasisinden de gelmiyorum ama sizlerden öğreniyoruz ki bu işler uluslararası ilişkiler, karşılıklı çıkarlar doğrultusunda ilerleyen ilişkiler. Şimdi, Batı ülkeleriyle benzer şeyler yaşamadık mı, çok daha acısını yaşamadık mı? Topraklarımız işgal edildi, topraklarımızda devlet kuruldu, otuz sene sonra ilk tanıyan ülke biz olmadık mı ya? Ya, bunlar ortada dururken hâlâ bazı arkadaşlar... Ne diyeyim yani, konuşsunlar, bunlar da tutanaklara girsin.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ - Utku Bey...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Yine, Kamil Hocam partimizle ilgili Biden’ın sözünü hatırlattı, ona parti sözcümüz anında yanıt verdi: “Bizim kimsenin icazetine ihtiyacımız olmadığını...” Ama aynı şekilde parti sözcümüz “Kurulur kurulmaz icazet almaya ABD’ye gidenlerin, Trump’ın mektubuna susanların değil; Johnson mektubunda İnönü, haşhaş krizinde Ecevit, Irak krizinde Baykal gibi ABD’ye net tavır alanların partisiziz.” dedi. Hatırlatayım.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Ya, Utku Bey, hakikaten konunun içerisinde kalalım lütfen.

AHMET HAMDİ ÇAMLI (İstanbul) – Hep aynı şeyler ya!

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Lütfen ama ya, lütfen...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Ama Kamil Hoca...

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Ama bakın, ben size bir şey söyleyeyim mi?

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Ben konuyla ilgili söylüyorum. Ben Kamil Hoca’ya saygımı ifade ettim.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) – Konunun içinde kalmıyorsunuz.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Bir dakika, ben...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Yok, ben onu kayda geçireyim, partimiz bu konuda yanıt verdi.

ZAFER SIRAĞAYA (İstanbul) – O zaman hamburger konusunu da kayda geçirelim Başkanım.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Bir saniye... Bir saniye...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Diğer konuda da...

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Ben şu anda...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Ben bitireyim Başkanım, ben bitireyim Başkanım.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Tamam, siz bitirin o zaman, tamam.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Ben bitireyim Başkanım.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Bitirin, ondan sonra ben cevap vereceğim ama.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Birleşik Arap Emirlikleri konusunda da ben kelimelerimi -siz dediniz tutanağa da bakabilirsiniz- Birleşik Arap Emirlikleri'yle de ilişkilerimizin gelişmesine taraftar olduğumuzu ifade ediyorum ama şu sözü söyleyen biz değiliz: Yani “darbenin finansörü” diyen biz değiliz hatta burada ifade etmek istemediğim hakaretin ötesinde küfre varan kelimeyi manşete koyan yayın organı vesaire vesaire bunlara biz yakın değiliz ama ben diyorum ki: Doğru mu, değil mi? Yani bunu sormamın nesi sizi rahatsız ediyor?

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Basına konulan şeyler üzerinden mi konuşacağız Utku Bey?

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Nesi rahatsız ediyor sizi ya!

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Gözünüzü seveyim ya!

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Hayır, sormamın nesi rahatsız ediyor?

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Hayır, rahatsız etme meselesi değil ama hakikaten bakın, bugün toplantı başladığından beri, Komisyon toplantımız başladığından beri sürekli konuların dışına çıkıyorsunuz.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Hayır, hiçbir konunun dışına çıkmıyorum, konunun tamamen içindeyim, konuştuğumuz konu bu.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Konunun dışına çıkıyorsunuz.

KAMİL AYDIN (Erzurum) – Gazeteci üslubunuz burada çok domine ediyor, onu söyleyeyim.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Gerekli değil yani.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Konuştuğumuz konu bu.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Gerekli değil.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Hangi konunun dışına çıktım?

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Gerekli değil yani gerekli değil Utku Bey. Buraya kadar getirdik, son toplantıda farklı bir şekilde illa aynı sözü söyleye söyleye söyleye söyleye... Nedir yani?

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Sayın Başkan, aynı sözü söylemiyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Aynı sözü söylüyorsunuz.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – İki tane konu var: Biri, NATO-Finlandiya, diğeri Birleşik Arap Emirlikleri, başka bir konudan bahsetmiyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Siz öyle görüyorsunuz, ben de size diyorum ki: Hep aynı sözü söylüyorsunuz.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) – Peki, Sayın Başkanım.

Ayrıca, fırsatım olmadı, ben de -uzun bir sürecin son toplantısı- hem size hem diğer arkadaşlarımıza, yine Komisyonumuza gelen Dışişleri Bakanlığının temsilcilerine ve tutanaklar konusunda sürekli emeklerini ortaya koyan Tutanak yetkililerine de emekleri için teşekkür ediyorum. Önümüzdeki dönem herkes için hayırlı olsun.

Sağ olun.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Evet, Zafer Bey, buyurun.

ZAFER SIRAĞAYA (İstanbul) - Sayın Başkanım, ben de tekrar selamlıyorum.

Açıkçası bugün Sayın Çakırözer’in konuşmalarını hiç alışık olmadığım bir tarzda izlemek durumunda olduğumu ifade etmek istiyorum çünkü 1’inci madde bitiminde bürokrat arkadaşlar buradan ayrılmadan hemen bir ikinci soruyu sormak noktasında hareket etmiş olması; biraz önce de Sayın Kamil Hocamın vermiş olduğu bir cevaba istinaden sözcüsünün vermiş olduğu, Cumhuriyet Halk Partisi sözcüsünün vermiş olduğu bir cevabı hatırlatmanın dışında da uzman bir Komisyonda yapılan çalışmayla hiçbir alakası olmayan bir konuya bir şekliyle vurgu yapılması bence akabinde başka tartışmaları da beraberinde getiriyor. Esasında şimdi başka bir cevap verecektim ama bu cevabı vermekten şimdilik imtina ettiğimi ifade etmek istiyorum. Komisyonun da daha fazla tansiyonunu yükseltmek gayesinde olmadığını belirtmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Canbey...

V.- AÇIKLAMALAR

1.- Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey’in, 27’nci Yasama Döneminde Komisyonda birlikte çalıştığı herkese teşekkür ettiğine ilişkin açıklaması

MUSTAFA CANBEY (Balıkesir) – Sayın Başkanım, ben de bir teşekkür için söz aldım.

Vekilliğimiz boyunca Volkan Bozkır Başkanımızla ve sizinle çalışma imkânımız oldu, yine 4 Bakan Yardımcımızla burada çalışma imkânımız oldu; Meclisimizden birçok arkadaşımızla birlikte hem Meclisimize hem milletimize hizmet ettik. Yine, milletvekili arkadaşlarımızla birlikte birçok konuyu tartıştık, konuştuk. Hem vekil arkadaşlarımıza hem Meclis personelimize hem Bakan Yardımcılarımıza hem de siz Başkanlarımıza ben de teşekkür etmek istiyorum.

İnşallah, yeni dönemde yeni hizmetlerde buluşmak dileğiyle diyorum.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Çeviköz, buyurun.

2.- İstanbul Milletvekili Ahmet Ünal Çeviköz’ün, 27’nci Yasama Döneminin son toplantısında Komisyon Başkanına teşekkür ettiğine ve yeni dönemin hayırlı olmasını dilediğine ilişkin açıklaması

AHMET ÜNAL ÇEVİKÖZ (İstanbul) - Sayın Başkanım, ben de son söz olarak size teşekkür etmek isterim; anladığım kadarıyla dönemin son toplantısı, önümüzdeki dönem hayırlı olsun.

Sayın Bakan Yardımcımızın da ilk defa katıldığı bu toplantıda biraz hararetli bir oturuma şahit olduğunu hep birlikte gözlemledik; emin olsun ki Dışişleri Komisyonu fevkalade asil ve fevkalade uzman bir Komisyondur. İleride çok daha hoş toplantılarda birlikte olmak dileğiyle.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ - Teşekkür ediyorum Ünal Bey.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A)KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

2.- Türkiye-Birleşik Arap Emirlikleri Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/4999) (Komisyon gündemindeki (2/5012) esas numaralı Kanun Teklifi 'yle birleştirildi) (Devam)'()*

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ - Sayın Bakan Yardımcım, buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKAN YARDIMCISI BURAK AKÇAPAR - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Dış politikamız ulusal menfaatler çerçevesinde ve o doğrultuda ilerletiliyor, buna çok özen gösteriyoruz. BAE'yle ilişkilerimizin olumsuz bir dönemden geçmesinden biz sorumlu olmadık. Spesifik açıklamalar hakkında elimde veri yok ancak izahatım yeterli olmazsa belki ayrıca yazılı olarak dönebilirim. BAE'ye yönelik olarak diğerlerinden farklı bir politika izlemedik. Özellikle 2019 yılında değişen bölgesel koşullardan sonra BAE'nin ülkemize yönelik bir açılımı oldu, biz de bunu olumlu karşıladık, ilişkilerimiz buradan devam ediyor, normalleşme sürecimiz bölgede de devam ediyor. Son örneğini Suudi Arabistan-İran arasında başlatılan normalleşme sürecinde gördük. Aralarındaki ilişkilerin durumu malum olan iki ülke, 10 Martta açıkladıkları anlaşmayla yedi sene aradan sonra diplomatik ilişkilerini yeniden tesis ettiler.

Yine, Suudi Arabistan, BAE, Mısır, Bahreyn'den oluşan ülkelerin 2017 yılında Katar'la ilişkilerini kestiği, sorunun 2021 yılında düzenlenen Al-Ula Zirvesi'yle önemli ölçüde aşılabildiği hatırlarda. Bunlar olumlu gelişmeler. İlişkileri normalleştirmek, ileri gitmek güzel bir şey. Keza İsrail'in "İbrahim Anlaşmaları" adı altında Bahreyn, BAE, Sudan, Fas'la yürüttüğü süreçler var. İsrail de bu listeye yeni ülkeler eklemek için temaslarını ilerlettiğini söylüyor. Biz bu anlaşmaya şöyle bakıyoruz: Ticari açıdan bakıldığında çok somut kazanımlarımız olacak bir anlaşma. 10 milyardan 25 milyara beş yılda çıkmayı hedeflediğimiz bir anlaşma. Çok önemli kazanımlarımız var, bir kısmını özetle arz ettim, Ticaret Bakanlığı temsilcimiz Sayın Genel Müdürüm de arz ettiler. Bu açıdan baktığımızda ileri gittiğimizi, gideceğimizi, bunu hedeflediğimizi söylemek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ - Teşekkür ediyorum.

Teklifin tümü üzerinde görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin 1'inci maddesini okutuyorum:

**TÜRKİYE-BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ KAPSAMLI EKONOMİK ORTAKLIK
ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR
KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 3 Mart 2023 tarihinde Abu Dabi'de imzalanan "Türkiye-Birleşik Arap Emirlikleri Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Teklifin 1'inci maddesiyle başlığında anlaşmaya ek olarak TBMM Başkanlığına sevk edilen ve anlaşmadaki değişiklikleri içeren (2/5012) esas numaralı Kanun Tekliflerinde yer alan notalardan söz edilmemektedir. Birleştirilen kanun teklifleri nedeniyle yazımdaki bu eksikliği gidermek amacıyla (2/4999) esas numaralı Teklif'in başlığı ve 1'inci maddesinde değişiklik yapan 1 adet önerge vardır, okutup işleme alacağım.

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

*(2/4999) esas numaralı Kanun Teklifi tutanağa eklidir.

Görüşülmekte olan (2/4999) esas numaralı Kanun Teklifi'nin başlığının "Türkiye Cumhuriyeti ile Birleşik Arap Emirlikleri Arasında Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması ve Anlaşmada Değişiklik Yapılmasına Dair Notaların Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi" şeklinde değiştirilmesini; ayrıca teklifin 1'inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim. 23/03/2023

"MADDE 1- (1) 3 Mart 2023 tarihinde Abu Dabi'de imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti ile Birleşik Arap Emirlikleri Arasında Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması" ve Anlaşmada değişiklik yapılmasına dair "Notalar"ın onaylanması uygun bulunmuştur."

Derya Bakkak
Gaziantep

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Evet, önerge üzerinde söz isteyen? Yok.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda değiştirilen 1'inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Böylece, 1'inci madde kabul edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü redaksiyon yetkisiyle birlikte oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Özel sözcülerle ilgili önergeyi okutuyorum:

Dışişleri Komisyonu Başkanlığına

(2/4999) esas numaralı Kanun Teklifi'nin Komisyon raporu hakkında Bursa Milletvekili Atilla Ödünç, Gaziantep Milletvekili Derya Bakkak, İstanbul Milletvekili Zafer Sırakaya, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan, Karabük Milletvekili Niyazi Güneş, Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey'in özel sözcüler olarak seçilmesini teklif ederim.

Akif Çağatay Kılıç
İstanbul

Dışişleri Komisyonu Başkanı

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon raporuna muhalefet şerhi koymak isteyen üyelerimiz varsa 24 Mart 2023 Cuma günü saat 17.00'ye kadar muhalefet şerhlerini iletmeleri gerekmektedir.

Evet, Ticaret Bakanlığımıza teşekkür ediyoruz.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Akif Çağatay Kılıç'ın, Komisyonun daha önce Başkanlığını yapan İstanbul Milletvekili Volkan Bozkır'a ve 27'nci Yasama Döneminde Komisyon çalışmalarına katılan, katkı veren herkese ve kurumlara teşekkür ettiği ilişkin açıklaması

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ - Evet, değerli arkadaşlar, bugünkü gündemimizin sonuna geldik. Bununla beraber, eğer önümüzde çok acil bir şey olmaz ise, bize sevk edilen önemli acil bir durum olmaz ise bu dönemin, 27'nci Dönemin son Komisyon toplantısı.

Bu görevi ben corona salgının ortasında Volkan Bey'den devraldım. Volkan Bozkır da biliyorsunuz dün bir açıklama yaptı. O da daha önceki çalışmalarından itibaren... 2011 yılında biz beraber Türkiye Büyük Millet Meclisinde ilk kez 24'üncü Dönemde milletvekili olarak göreve başladık, daha sonra Bakanlar Kurulunda görevlerimiz oldu, hem Volkan Bey'in hem benim. Ama Volkan Bey dün itibarıyla attığı bir "tweet"le ve paylaşım la siyaset kariyerini, siyasetteki aktif kariyerini sonlandırma kararı aldığını dile getirdi.

Bu anlamda, Komisyonumuzun daha önce Başkanlığını yapmış olan, ülkemizin Bakanlık seviyesinde temsilini ve görevini yapmış olan, değerli bir siyasi büyüğümüz olan Volkan Bozkır Bey'e hem Dışişleri Bakanlığındaki hizmetleri için hem de sonraki siyasi kariyerindeki hizmetleri için teşekkür ediyor hem de bundan sonraki hayatında mutluluklar, huzur ve başarılar diliyorum.

Tabii, bunun haricinde, Birleşmiş Milletler 75'inci Genel Kurul Komisyon Başkanlığı görevini yürüttü, ondan dolayı devretmek durumunda kalmıştı. Bu da ülkemiz açısından ve milletimiz açısından, gerçekten, dünyadaki siyasi sistem içerisindeki, uluslararası diplomasiadaki önemli bir temsil başarısı olmuştur. Bu anlamda da kendisini tekrar hem tebrik ediyoruz hem milletimiz adına teşekkür ediyoruz.

Görevi devraldığım süreden itibaren bugüne kadar, beraber çalıştığımız, ziyarette bulunduğumuz, zaman zaman heyecanlandığımız, zaman zaman gerildiğimiz ama birçok anlaşılmayı burada beraberce kabul ettiğimiz, daha sonra Genel Kurulda kabul edilen ve ülkemizin hayrına olduğunu düşündüğümüz, milletimizin hayrına olduğunu düşündüğümüz çalışmalarımız açısından hepinize teşekkür ediyorum.

Ayrıca, Komisyonumuzun bir alt komisyonu olarak görev yapan Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Alt Komisyonu Başkanlığını yürüten Zafer Bey'e de bu dönemki hizmetleri açısından teşekkür ediyorum.

Hepinize teşekkür ederken hepinize tek tek bu anlamda teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Tabii, bizimle beraber burada görev yapan stenograf arkadaşlar olsun, hizmet görevinde olan garson arkadaşlarımız, teknik personelimiz ve bu Komisyon toplantılarını arızasız götürmemize, eksiksiz götürmemize yardımcı olan değerli uzman arkadaşlarımıza, tüm danışmanlara teşekkür ediyorum.

27'nci Dönem milletvekili olarak -bunu söylemek istediğim için vaktinizi alıyorum, kusura bakmayın- ailem açısından da önemli bir dönem olduğunu düşünüyorum çünkü cumhuriyetimizin 50'nci yılında benim büyükbabam bu Mecliste görev yapıyordu, cumhuriyetimizin 100'üncü yılında benim görev yapma imkânım oldu, bu şerefe nail oldum. Ve bizler, hepimiz, bu 27'nci Dönemde görev yapan milletvekilleri olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 100'üncü yılında bu milletin temsilcileri olarak bu aziz çatının altında görevdeydik, böyle bir onura layık olduk. Rabb'im bu noktadaki hizmetlerimizi kabul eylesin inşallah ve hepimize çalışmalarımıza bu bilinçte devam etmeyi göstersiz inşallah.

Sürçülisan ettiyse affola.

KAMİL AYDIN (Erzurum) – Monarşi devam ediyor yani bu demokratik sürece geçme...

BAŞKAN AKİF ÇAĞATAY KILIÇ – Yok, biz demokratik yollarla geldik.

Bu anlamda, bir seçim dönemine giriyoruz. Biz Sayın Cumhurbaşkanımızın Başkanlığında AK PARTİ olarak daha sonra, işte, hükümetlerin içerisinde görev alarak, milletvekili olarak, parti teşkilatlarımızda- ve bu anlamda, şu anda da Cumhur İttifakı olarak seçime giriyoruz; buna karşılık,

diğer siyasi partilerin oluşturduğu bir ittifak var, o seçime giriyor ve bağımsız girenler var. Tüm siyasi aktörlerimize, siyasette görev almak için yola çıkan tüm vatandaşlarımıza, milletvekillerimize başarılar diliyorum.

28'inci Dönemde kim burada olur, kim olmaz, onu bilemem; Allah ömür vermiş mi, vermemiş mi, onu da bilemem ama olan arkadaşlarımıza bizden bir -tutanaklara da giriyor- selamla başarılar dileyelim. Biz 27'nci Dönemi tamamladık, inşallah onlar da, 28'inci Dönemde bu bayrağı devralanlar bu millet için, bu devlet için güzel çalışmalarla imza atarlar.

Hepinize sevgiler, saygılar sunuyorum.

Ama en önemlisini unuttum zannetmeyin, hepimizin ailelerini. Yani siyaset yapan insanların aileleri hepimiz biliyoruz ki bu işten çok yıpranıyor; hem evden uzak kalıyoruz, sevdiklerimizden uzak kalıyoruz; az görüyoruz, onlar bizi özlüyor, biz onları özlüyoruz ama bu büyük bir fedakârlıktır. Burada onların fedakârlıklarını da anmadan, hatırlamadan geçmek doğru olmaz. Dolayısıyla her birimizin tüm aile fertlerine de buradan saygılarımızı, sevgilerimizi iletiyoruz.

Ve tabii ki yakın zamanda yaşamış olduğumuz yüzyılın felaketinde hayatını kaybeden, depremlerde hayatını kaybeden tüm vatandaşlarımıza tekrar rahmet diliyorum. Bölgenin temsilcisi olan milletvekillerimiz var, onlara da çalışmalarında güç, kuvvet diliyorum.

Burada söylediklerimizi, yazdıklarımızı aktaran basın mensuplarını da unutmayalım, onlara da teşekkür ederim.

Böylece, tüm çalışma arkadaşlarımız adına tabii ki buraya gelen bürokrasideki temsilci arkadaşlara, devletimizin temsilinde bulunan, birçok makamda bulunan, Komisyonumuza gelip bilgi veren farklı bürokrat arkadaşlara teşekkür ediyorum.

Burak Bey, siz de hızlı bir giriş yaptınız ama hızlı bir bitiş yaptınız, öyle görünüyor. Sizin nezdinizde, tabii ki öncelikle Dışişleri Bakanımız Sayın Mevlüt Çavuşoğlu'nun nezdinde ama burada siz bulunduğunuz için sizin nezdinizde de tüm Dışişleri bürokrasisine, diplomasine ve temsilciliklerimize teşekkür ediyoruz. Çünkü yurt dışına seyahatlere çıktığımızda, ziyaretler yaptığımızda, orada Dışişleri Bakanlığımızın temsilcisi olan, bu ülkemizin temsilcisi olan arkadaşlar, diplomatlarımız, bizim ziyaretlerimizin en iyi şekilde cereyan etmesi için gerçekten gece gündüz çaba sarfediyorlar, onlara da buradan teşekkür edelim; emeklisine, çalışanına, aktif olanına, hepsine, diplomaside bugüne kadar görev yapmış bütün temsilcilerimize teşekkür ediyoruz.

Sizler tarafından gündeme getirilecek ilave bir husus yok ise Dışişleri Komisyonumuzun 27'nci Yasama Dönemi 6'ncı Yasama Yılı 8'inci Toplantısını kapatıyorum ve hepinize tekrar teşekkürlerimi sunuyorum.

Kapanma Saati: 17.50

